

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการตระหนักถึงความสำคัญของการแนะแนว กับพฤติกรรมการบริหารกิจกรรมแนะแนวของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีขอบเขตการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นพื้นฐานและแนวทางการศึกษา ดังนี้คือ

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความสัมพันธ์
  - 1.1 ความหมายของความสัมพันธ์
  - 1.2 ความสำคัญของความสัมพันธ์
  - 1.3 องค์ประกอบของความสัมพันธ์
2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการตระหนัก
  - 2.1 ความหมายของการตระหนัก
  - 2.2 ระดับของความตระหนัก
  - 2.3 ปัจจัยที่มีผลต่อความตระหนัก
  - 2.4 การสร้างความตระหนัก
  - 2.5 วิธีการสร้างแบบวัดความตระหนัก
3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการแนะแนว
  - 3.1 ประวัติการแนะแนว
  - 3.2 ความหมายของการแนะแนว
  - 3.3 จุดมุ่งหมายของการแนะแนว
  - 3.4 ปรัชญาของการแนะแนว
  - 3.5 เป้าหมายและขอบข่ายของงานแนะแนว
  - 3.6 ประเภทของการแนะแนว
  - 3.7 หลักการแนะแนว
4. การตระหนักถึงความสำคัญของการแนะแนว
5. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริหารกิจกรรมแนะแนว
  - 5.1 พฤติกรรมการบริหารกิจกรรมแนะแนว

- 5.2 บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารในการจัดกิจกรรมแนะแนวในสถานศึกษา
- 5.3 การจัดกิจกรรมแนะแนว
6. สภาพปัจจุบันของการแนะแนวของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
8. สรุปแนวคิดหลักการนำไปสู่การกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความสัมพันธ์

1.1 ความหมายของความสัมพันธ์

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ มีผู้ให้นิยามหรือความหมายของความสัมพันธ์ดังต่อไปนี้

วิทยา สุหฤตดำรง (2546 : 35) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความสัมพันธ์ หมายถึง การดำเนินงานระหว่างองค์กร ข้อมูลการบริหารงาน และการดำเนินงานที่สอดคล้องประสานกันระหว่างองค์กรซึ่งจะสร้างความไว้วางใจต่อกันร่วมมือกันดำเนินงาน

สาริต พะเนียงทอง (2546 : 277) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความสัมพันธ์ หมายถึง วิธีการทำให้ความสัมพันธ์ของทุกหน่วยงานไม่ว่าจะเป็นพันธมิตร หรือหล่อหลอมเข้าด้วยกันเพื่อบรรลุผลประโยชน์ของทุกฝ่ายร่วมกัน

ชูศักดิ์ เดชเกรียงไกรกุล, นิทัศน์ คณะวรรณ และธีรพล แซ่ตั้ง (2547 : 42) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความสัมพันธ์ หมายถึง กลยุทธ์ในการสร้างความสัมพันธ์ที่ประทับใจแบบองค์กรรวมเบ็ดเสร็จ ทั้งภายในและภายนอกองค์กรธุรกิจทุกหน่วยงานพันธมิตร ด้วยการแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลซึ่งกันและกัน สร้างความร่วมมือขึ้นอย่างแท้จริง

ชาติรี วงเวียน (2548 : 20) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความสัมพันธ์ หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหาร และครูอาจารย์ในโรงเรียนใช้ในการติดต่อสื่อสาร และสร้างความเข้าใจอันดีกับผู้ปกครองนักเรียนหรือชุมชน เพื่อให้มีความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ไพบุลย์ พรรษา (2548 : 14) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความสัมพันธ์ หมายถึง การบริหารงานโรงเรียนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับชุมชน เพื่อเอื้ออำนวยประโยชน์ให้กับโรงเรียนและชุมชนได้รับประโยชน์ซึ่งกันและกัน

ดวงพรรณ กริชชาญชัย (2549 : 28-29) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความสัมพันธ์ หมายถึง การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีนำไปใช้ร่วมกัน เพื่อให้ได้รับประโยชน์และความพึงพอใจทั้งสองฝ่าย

ฮาร์เกอร์ (Harker, 1999 : 13-20) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความสัมพันธ์ หมายถึง การริเริ่มสร้างสรรค์พัฒนา และดูแลรักษาความสัมพันธ์กับลูกค้า และพันธมิตรอื่น ๆ ที่จะมีส่วนทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนทำให้บรรลุข้อตกลงที่เกิดประโยชน์ร่วมกัน

สามารถสรุปได้ว่า ความสัมพันธ์ หมายถึง กลยุทธ์การบริหารงานที่อาศัยการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารซึ่งกันและกัน เกิดการประสานงานสร้างความไว้วางใจระหว่างกัน เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ตามข้อตกลงที่มีร่วมกัน ทั้งภายในและภายนอกองค์กรที่เกี่ยวข้องกัน สร้างความเข้าใจอันดีกับชุมชน เพื่อให้ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นไปในทางที่ดีและสร้างสรรค์เป็นการเอื้ออำนวยประโยชน์ซึ่งกันและกัน

1.2 ความสำคัญของความสัมพันธ์

สมชาย ฤทธิเดช (2548 : 12) กล่าวว่า โรงเรียนเป็นสถาบันของชุมชนมีหน้าที่สำคัญทางการให้การศึกษาผู้ที่เข้าในโรงเรียน คือ สมาชิกหรือประชาชนในชุมชนนั้น ๆ โดยสมาชิกเหล่านั้นหวังเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน เมื่อใดโรงเรียนไม่ได้ทำหน้าที่ให้ถูกต้องเหมาะสม ตามที่ควรจะเป็นทางชุมชนก็จะไม่ส่งสมาชิกเข้าเรียน และไม่สนับสนุนช่วยเหลือโรงเรียน โรงเรียนไม่สามารถดำเนินงานไปได้ ถ้าโรงเรียนกับชุมชนขัดแย้งกันมากไม่อาจทำความเข้าใจกันได้ ชุมชนอาจประท้วงให้ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงบุคลากรและการบริหารงาน ถ้าโรงเรียนดำเนินงานไปด้วยดีถูกต้องเหมาะสมตามความต้องการของชุมชน ชุมชนสามารถจะให้ความร่วมมือสนับสนุนส่งเสริมได้เป็นอย่างดี

สง่า ลิประโคน (2548 : 21) กล่าวว่า ความสำคัญของความสัมพันธ์ ถือว่าโรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนที่จะต้องให้อีกฝ่ายหนึ่งขาดไม่ได้ ทำให้ทั้งโรงเรียนและชุมชนสามารถพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าดีกว่าที่จะอาศัยการพึ่งพาตนเองเพียงอย่างเดียว

ดวงพรรณ กริชชาญชัย (2549 : 23-30) กล่าวว่า ความสำคัญของความสัมพันธ์ เป็นการบริหารแบบองค์รวมจากภายในสู่ภายนอก ทำให้เกิดความร่วมมือในการสร้างคุณค่าการบริหารความสัมพันธ์ที่ดีช่วยสร้างความเชี่ยวชาญ ทำให้กระบวนการทำงานเร็วขึ้น สามารถตอบสนองความต้องการได้รวดเร็วถูกต้องเข้าด้วยกัน ถือเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งของการบริหารดังนี้

1. เกิดความสามารถทางการแข่งขันเชิงยุทธศาสตร์มากกว่าที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด สามารถทำได้ด้วยตนเอง โดยความร่วมมือกับองค์กรอื่นก่อให้เกิดพันธมิตร เพื่อสามารถรับรู้ความเป็นไปสามารถตอบสนองความต้องการและโอกาสที่รวดเร็ว

2. การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่นความล่าช้าลดการทำงานมีความยืดหยุ่นมากขึ้น

3. เกิดการเปลี่ยนแปลงองค์กรทั้งในระดับนโยบายและการดำเนินงาน เพื่อสร้างความสัมพันธ์ให้แข็งแรง ทำให้เกิดผลการดำเนินงานดีขึ้นต้นทุนลดลงอย่างต่อเนื่อง

4. สามารถรับรู้แนวคิดใหม่ๆ และสามารถควบคุมเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงได้ดีกว่า มีความสามารถในการแข่งขันที่เหนือกว่า

5. ความสัมพันธ์เป็นการสร้างความร่วมมือภายในและภายนอกองค์กร

สรุปได้ว่า ความสำคัญของความสัมพันธ์ คือ การรวมกันของความเชื่อใจเปิดเผย และการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น ซึ่งทำให้การดำเนินงานดีขึ้น มีประสิทธิภาพ รวดเร็วได้เป็นอย่างดี

1.3 องค์ประกอบของความสัมพันธ์

ได้มีนักวิจัยและนักวิชาการ โดยสามารถสรุปองค์ประกอบของความสัมพันธ์ ได้ดังนี้ ดวงพรธม กริชชาญชัย (2549 : 24-30) ได้สรุปองค์ประกอบของความสัมพันธ์ ดังต่อไปนี้

1. ความเข้าใจในหลักการร่วมกัน หมายถึง การทำให้ทั้งสองฝ่ายเข้าใจและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่าง ๆ มาสู่ความร่วมมือ โดยที่ผู้จัดการควรทำหน้าที่ในการสื่อสารให้เข้าใจกับผู้ได้บังคับบัญชาเกี่ยวกับเรื่องพันธมิตร

2. การเชื่อมโยงเข้าด้วยกัน หมายถึง การเน้นในด้านการให้คำนิยามและความกระจ่างในเรื่องข้อตกลงต่าง ๆ ร่วมกัน ควรจัดทำเป้าหมายและบทประเมินการทำงานร่วมกัน โดยมากจะเกี่ยวกับความสามารถในการบริหารข้อมูลเบื้องต้น และความสามารถของบุคลากร

3. การยืนยันความเป็นพันธมิตร หมายถึง การจัดทำสัญญาพันธมิตรเป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งจะกล่าวถึงหลักการบริหารงานร่วมกัน หลักการบริหารความขัดแย้ง และข้อตกลงที่เป็นธรรมกับทั้งสองฝ่าย ระบบการวัดประเมินผล ซึ่งจะทำให้ทั้งสองฝ่ายทำงานได้ตรงตามความคาดหวัง และเป้าหมายที่ตกลงไว้ในสัญญา

4. การกำหนดระดับพันธมิตร หมายถึง การกำหนดความสัมพันธ์แบบระยะยาว (Co-contracting) มีการถ่ายทอดเทคโนโลยี บุคลากร และข้อมูลร่วมกัน

ชูศักดิ์ เดชเกรียงไกรกุล, นิทัศน์ คณะวรรณ และธีรพล แซ่ตั้ง (2547 : 68-69) ได้สรุปองค์ประกอบของความสัมพันธ์ ดังต่อไปนี้

1. ความไว้วางใจ (Trust) หมายถึง การปฏิบัติต่อกันในปฏิภริยาที่สามารถคาดการณ์ จะรักษาคำพูดและจะประพฤติในลักษณะที่ไม่เป็นผลทางด้านลบต่อฝ่ายอื่น ๆ ความไว้วางใจเป็นปัจจัยที่ช่วยให้ความสัมพันธ์ของพันธมิตรแนบแน่นขึ้นตามระดับความไว้วางใจที่มีต่อกัน ซึ่งจะส่งผลให้การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างพันธมิตรประสบความสำเร็จขึ้น ให้เกิดความร่วมมือในการสร้างคุณค่าถูกต้องแม่นยำขึ้น

2. การผูกมัดใจ (Bonding) หมายถึง การที่หุ้นส่วนตั้งใจทุ่มเทและพยายามที่จะรักษาความสัมพันธ์ระหว่างกันให้ยาวนาน โดยมีการทำงานร่วมกันอยู่เสมอและมีความซื่อสัตย์ต่อกันอย่างมั่นคงตลอดไป การผูกมัดใจเป็นปัจจัยที่ช่วยให้ความสัมพันธ์ของพันธมิตรเข้มแข็ง โดยค้นหาว่าใครบ้างที่มีลักษณะเป็นผู้เชี่ยวชาญ เป็นผู้ให้คำปรึกษา หรือผู้ทำงานที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความคิด การทำงานคนเดียวเป็นการทำงานแบบมีพันธมิตร เพื่อช่วยให้การทำงานมีประสิทธิภาพรวดเร็วแม่นยำขึ้น โดยที่ต้นทุนของเราไม่เพิ่มขึ้น เพื่อช่วยสร้างแรงบวกต่อยอดให้กับธุรกิจโดยได้ประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งต้องอาศัยความทุ่มเทความตั้งใจจริง และซื่อสัตย์ต่อกันในการร่วมมือกันทำงานให้อยู่รอดในระยะยาว ความซื่อสัตย์ต่อกันจึงเป็นเรื่องที่สำคัญที่จะทำให้การผูกมัดใจของหุ้นส่วนเป็นไปด้วยความสำเร็จยั่งยืนและประสบผลสำเร็จ

3. การสื่อสาร (Communication) หมายถึง การแลกเปลี่ยนข้อมูลที่สำคัญระหว่างกันอย่างซื่อสัตย์อยู่เสมอ โดยผ่านช่องทางการสื่อสารที่ดีทั้งภายในและภายนอกองค์กร ซึ่งส่งผลให้ลดความล่าช้าในการดำเนินงาน ทำให้การตัดสินใจต่าง ๆ รวดเร็วขึ้นทำให้ตอบสนองความต้องการได้รวดเร็วทันเวลา การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพถือเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งที่มีผลต่อความสำเร็จของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างพันธมิตร ทำให้การแลกเปลี่ยนข้อมูลที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานการตัดสินใจต่าง ๆ สามารถทำได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้น การสื่อสารที่ดีจะช่วยลดปัญหาที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะปัญหาการประสานงานระหว่างกัน ซึ่งทำให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินงาน จึงส่งผลให้องค์กรสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างรวดเร็วขึ้น การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพควรมีการสื่อสารระหว่างหน่วยงานภายในองค์กรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน

4. การสร้างคุณค่าร่วม (Shared value) หมายถึง การที่พันธมิตรที่มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนข้อมูลร่วมกัน แบ่งปันแลกเปลี่ยนคุณค่าที่เกิดขึ้นในสิ่งต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการและเพิ่มมูลค่ารวมทั้งประสบการณ์ใหม่ การสร้างคุณค่าร่วมเป็นการตอบสนองกันและกันเพื่อมุ่งไปที่เป้าหมายร่วมลดการแข่งขัน โดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์กันอย่างสร้างสรรค์ เป็นการสร้างความสัมพันธ์เพื่อมุ่งตอบสนองลูกค้าภายนอกและภายใน โดยมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาด้วยกันอย่างเป็นระบบ

5. การเอาใจใส่ (Empathy) หมายถึง ความตั้งใจทุ่มเททำงานเพื่อที่จะดูแลสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นและเข้าใจคุณค่าที่เกิดขึ้นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ร่วมกัน โดยดูแลให้เกิดความรู้สึกที่ดีระหว่างกันอยู่เสมอ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันให้ยืนยาว

6. การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ (Reciprocity) หมายถึง การได้รับผลประโยชน์ร่วมกันทั่วถึงในทุก ๆ ฝ่าย มีข้อมูลอะไรบางอย่างที่ต้องแลกเปลี่ยนกัน โดยเห็นพ้องต้องกันว่าข้อมูลนั้น

มีประโยชน์มากที่สุด ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกัน และส่งผลให้เกิดความร่วมมือระหว่างกัน การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ที่ได้รับประโยชน์ร่วมกัน อย่างยุติธรรมจะก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดี ซึ่งทำให้เกิดการประสานงานแลกเปลี่ยนข้อมูลวางแผนร่วมกัน ช่วยให้ผู้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของความสัมพันธ์ เป็นกลยุทธ์ที่สำคัญที่ทำให้การดำเนินงาน มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการตระหนัก

2.1 ความหมายของความตระหนัก

วินัย วิรวฒนานนท์ (2543 : 36) ได้ให้ความหมายของความตระหนัก หมายถึง ความรู้สึกเห็นคุณค่าหรือความสำคัญ ได้แก่ การรับรู้ การตอบสนอง การเห็นคุณค่าหรือเห็นความสำคัญการจัดระบบคุณค่า และการนำเอาคุณค่ามาสร้างเป็นลักษณะนิสัยประจำตัว

กิตติมา กิงคะสาร (วรรณอุบล อภิษฐ์. 2544 : 76) ได้ให้ความหมายของความตระหนัก หมายถึง การเห็นคุณค่าความเข้าใจในคุณค่า และการเลือกปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

กูด (Good. 1973 : 54) ให้ความหมายของความตระหนักว่า หมายถึง การกระทำที่แสดงว่าจำได้ การรับรู้ การมีความรู้หรือมีการสำนึก

จากความหมายของตระหนักดังกล่าวข้างต้น อาจสรุปได้ว่า ความตระหนัก หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงถึงการรับรู้ การมองเห็นความสำคัญ การยอมรับ หรือการเข้าใจในคุณค่า และมีทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง

2.2 ระดับของความตระหนัก

ถ่าย เชียงนิ (2526 : 67-68) และบลูม (Bloom. 1988 : 439-441) ได้กล่าวสอดคล้องถึงรายละเอียดเกี่ยวกับความตระหนัก โดยใช้พฤติกรรมทางด้านจิตพิสัยเป็นสิ่งที่แสดงถึงความตระหนัก สรุปได้ดังนี้

1. การรับรู้ เป็นขั้นตอนของการทำความรู้จักและเข้าใจในสิ่งเร้า หรือปรากฏการณ์นั้น ๆ ได้แก่

- 1.1 การรู้จักสิ่งเร้า
- 1.2 ความเต็มใจที่จะรับสิ่งเร้านั้น
- 1.3 คัดเลือกความสนใจที่มีต่อสิ่งเร้านั้น

2. การตอบสนอง เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความพอใจ หรือความซาบซึ้งในสิ่งนั้น หรือปรากฏการณ์นั้น ได้แก่

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

16

- 2.1 การยินยอมที่จะตอบสนองต่อสิ่งเรานั้น
  - 2.2 มีความตั้งใจที่จะตอบสนองต่อสิ่งเรานั้น
  - 2.3 มีความพอใจที่จะตอบสนองต่อสิ่งเรานั้น
  3. การเห็นคุณค่า เป็นการสำนึกในคุณค่า มีความเชื่อและมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งเร้าหรือปรากฏการณ์นั้น ๆ ซึ่งจะเป็นค่านิยมของสังคม จนสามารถนำไปใช้เป็นการประเมินคุณค่าในสิ่งต่าง ๆ ได้แก่
    - 3.1 การยอมรับในคุณค่า
    - 3.2 เกิดความนิยมชมชอบในคุณค่า
    - 3.3 การยึดถือผูกพันในคุณค่า
  4. การจัดระบบคุณค่า คือ การจัดระเบียบค่านิยมเข้าเป็นระบบและหาความสัมพันธ์ระหว่างคุณค่าเหล่านั้น ได้แก่
    - 4.1 มีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับคุณค่า
    - 4.2 การจัดลำดับคุณค่าเหล่านั้นให้เป็นระบบ
    - 4.3 การนำเอาคุณค่ามาสร้างเป็นลักษณะประจำตัว ได้แก่ การเอาคุณค่าต่าง ๆ มาสร้างเป็นคุณลักษณะของแต่ละคน ซึ่งจะกลายเป็นบุคลิกภาพหรือเอกลักษณ์ของบุคคลนั้น
  5. การสรุบบระบบคุณค่า คือ การสร้างลักษณะนิสัย
- 2.3 ปัจจัยที่มีผลต่อความตระหนัก**
- สื่อหรือสิ่งเร้าถือเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะทำให้บุคคลเกิดความตระหนักได้ นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอื่น ๆ ที่จะส่งผลต่อการเกิดความตระหนักของบุคคล มีรายละเอียดดังนี้
1. ประสบการณ์ที่มีต่อการรับรู้
  2. ความเคยชินต่อสภาพแวดล้อม ถ้าบุคคลใดที่มีความเคยชินต่อสภาพแวดล้อมจะมีผลทำให้บุคคลนั้นไม่ตระหนักต่อสิ่งแวดลอมที่เกิดขึ้น
  3. ความใส่ใจและการให้คุณค่า ถ้ามีความใส่ใจในเรื่องใดมากก็就会有ความตระหนักในเรื่องนั้นมาก ลักษณะและรูปแบบของสิ่งเร้า ถ้าสิ่งเร้านั้นสามารถทำให้ผู้พบเห็นเกิดความสนใจ ย่อมทำให้ผู้พบเห็นเกิดการรับรู้และความตระหนักขึ้น
  4. ระยะเวลาและความถี่ในการรับรู้ ถ้าได้รับการรับรู้บ่อยครั้งเท่าไร หรือนานเท่าไร ก็ยิ่งทำให้มีโอกาสเกิดความตระหนักได้มากขึ้นเท่านั้น
- อาคม เครือใหม่ (2542 : 12) ได้สรุปเกี่ยวกับปัจจัยในการสร้างความตระหนักเกี่ยวกับความปลอดภัย และวิธีการตอบสนองความสนใจมี 6 ประการ ดังนี้

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

17

1. ความกลัว ความกลัวการเจ็บปวด พิการ หรือตาย สูญเสียรายได้ ถูกดำเนินคดียื่น ถูกตัดออกจากกลุ่มหรือถูกวิจารณ์ วิธีการตอบสนองความสนใจเน้นการใช้ภาพ หรือวัตถุที่เร้าอารมณ์ ความน่ากลัว หรือแผ่นประกาศ หรือภาพประกอบรายงานการบาดเจ็บรุนแรง เป็นต้น
2. ความภูมิใจ ที่ได้รับการยกย่องว่าทำงานอย่างปลอดภัย ทั้งส่วนตัวหรือร่วมกับผู้อื่น วิธีการตอบสนอง โดยการให้การชมเชยทั้งวาจา และหนังสือจากหัวหน้างานในด้านความสำเร็จ ความปรารถนาที่จะได้เป็นที่ยอมรับของผู้อื่นทั้งในกลุ่มเพื่อนร่วมงานและหัวหน้า ดังนั้น การตอบสนองที่ควรจะทำด้วยการปรากฏภาพ หรือเรื่องราวของผู้ที่ได้รับการยกย่องชมเชย ในสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ
3. ความต้องการมีส่วนร่วม หรือเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม เพื่อการทำกิจกรรมบางอย่าง ตามความสนใจ เช่น การจัดกิจกรรมของกลุ่มหรือรายบุคคล หรือรณรงค์เรื่องความปลอดภัย
4. ความต้องการแข่งขันที่จะชนะเหนือผู้อื่น ได้แก่ การประกวดให้รางวัลสำหรับผู้ชนะ การแข่งขันประกวดความปลอดภัย
5. ความต้องการได้รับเงินค่าจ้างเพิ่มขึ้น ถ้าหากสถานประกอบการมีกำไรมากขึ้น ความต้องการให้ตัวเองมีค่าจ้างเพิ่มขึ้นด้วย เช่น การให้รางวัลเป็นเงินโบนัส หรือเพิ่มตำแหน่ง ให้สูงขึ้นมีความรับผิดชอบมากขึ้น

ได้สรุปว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความตระหนัก ได้แก่ สื่อหรือสิ่งเร้าทางอารมณ์และความรู้สึก เป็นเครื่องมือสำคัญที่จะทำให้เกิดความตระหนัก และมีผลต่อความตระหนัก

2.4 การสร้างความตระหนัก

มนัส สุวรรณ (2542 : 11) ได้กล่าวเกี่ยวกับ การสร้างความตระหนักในการอนุรักษ์ ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมต้องอาศัยส่วนประกอบที่สำคัญ คือ ผู้ให้ สิ่งที่จะให้ วิธีที่จะให้ และผู้รับ ดังนี้

1. ผู้ให้หรือผู้สร้างความตระหนักจะต้องเป็นผู้ที่
  - 1.1 เป็นผู้ที่มีปัญญา หมายถึง มีความรอบรู้ มีความคิดในเรื่องที่ตนจะสร้างความตระหนักแก่ผู้อื่น
  - 1.2 เป็นผู้มีสติ หมายถึง มีความรู้สึกรับผิดชอบระลึกในหน้าที่พลเมืองดีที่พึงมีต่อสังคมและประเทศ
  - 1.3 เป็นผู้ที่มีความสามารถ หมายถึง สามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้อื่นได้ และสามารถรับฟังความรู้ความคิดจากผู้อื่นได้
  - 1.4 เป็นผู้มีโอกาส หมายถึง ผู้ที่จะสร้างความตระหนักเรื่องใดก็ตามต้องมีโอกาสที่จะสร้างด้วย

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

18

- 1.5 เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบจริงจัง ตั้งใจในหน้าที่
2. สิ่งที่จะให้ ได้แก่ ความรู้ ความเข้มข้นของเนื้อหาสาระมีดังนี้
  - 2.1 ต้องประกอบด้วยแนวคิดและหลักการเบื้องต้นที่จะนำไปสู่ความเข้าใจในปัญหา
  - 2.2 ความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติต่อการดำรงชีวิต
  - 2.3 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมกับมนุษย์ เช่น ความเสียหายที่เกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อม ผลกระทบที่มีต่อมนุษย์
  - 2.4 สาเหตุและความรุนแรงของปัญหาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม
  - 2.5 แนวทางในการป้องกันและการแก้ปัญหาของทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมรวมถึงมาตรการในการอนุรักษ์และการพัฒนา

ซึ่งข้อควรพิจารณาที่อาจช่วยให้การสร้างความตระหนักเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุดคือ

- สิ่งที่จะให้ควรเป็นสิ่งที่ยังไม่รู้หรือรู้แต่ยังไม่ประจักษ์ชัด
- สิ่งที่จะให้ต้องเป็นสิ่งที่มีความถูกต้อง มีประโยชน์
- สิ่งที่จะให้ต้องเป็นสิ่งที่ง่ายไม่ซับซ้อนและไม่ยากแก่การเข้าใจ
- สิ่งที่จะให้ควรเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน
- สิ่งที่จะให้ควรมีสอดคล้องกับสภาพการณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น

3. วิธีที่จะให้ (สื่อ) ซึ่งเปรียบเสมือนสะพานเชื่อมโยงระหว่างผู้ให้และผู้รับมีหลายวิธี ดังนี้
  - 3.1 สร้างประสบการณ์ตรงให้ผู้รับได้มีโอกาสสัมผัสของจริง ตัวอย่างการสร้างสถานการณ์จำลอง

3.2 การสร้างสถานการณ์จำลองในหลาย ๆ กรณี จะทำให้ผู้รับได้มีโอกาสสัมผัสของจริง ความรู้ชัดหรือซาบซึ้งในสิ่งนั้น ๆ ย่อมจะเกิดขึ้นได้ง่ายและรวดเร็ว

- 3.3 การใช้สื่อการสอน เช่น ภาพยนตร์ วิดีโอเทปและภาพสไลด์ เป็นต้น

ซึ่งข้อควรพิจารณาสำหรับวิธีที่จะช่วยให้เกิดความตระหนักมี ดังนี้
พยายามใช้สื่อที่มีอยู่แล้วในท้องถิ่น ให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด
สื่อบุคคล ควรแทรกในทุกโอกาส อาจทำในลักษณะของการบรรยาย อภิปราย การเสวนา การประชุมชี้แจง

ควรมีการส่งเสริมการเล่นหรือการส่งเสริมรายการทางสื่อมวลชน ควรเน้นให้ทุกคนมีส่วนร่วม

4. ผู้รับ ขึ้นอยู่กับความพร้อมสองลักษณะ คือ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

19

4.1 ความพร้อมภายใน ประกอบด้วย

4.1.1 ความรู้ของผู้รับ หมายถึง ระดับความรู้ในเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่

4.1.2 ความสามารถที่จะรับ หมายถึง ความสามารถทางสติปัญญาซึ่งในแต่ละคนมีไม่เหมือนกันและไม่เท่ากัน

4.1.3 ความพร้อมทางด้านร่างกาย หมายถึง ภาวะทุกส่วนของร่างกายรวมทั้งประสาทสัมผัสเป็นปกติ

4.1.4 มีทัศนคติที่ดีที่จะรับ หมายถึง ความคิดเห็นของผู้ที่จะรับความรู้จากผู้ให้ โดยผู้รับอาจมีความเห็นที่ดีต่อเนื้อหาที่ได้รับจากผู้ให้

4.2 ความพร้อมภายนอก ประกอบด้วย

4.2.1 ความพร้อมทางเศรษฐกิจ หมายถึง ความสามารถในการรับภาระค่าใช้จ่าย โดยไม่มีผลกระทบต่อการศึกษาหรือความเข้าใจในเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4.2.2 ความพร้อมทางสังคม หมายถึง มีสภาพครอบครัวภาระหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบภายในครอบครัวเวลาและโอกาสที่อำนวยให้

สรุปว่า การสร้างความตระหนัก หมายถึง การนำปัจจัยที่จะส่งผลกระทบต่อการศึกษาให้เกิดความตระหนักให้เกิดการรับรู้กับบุคคล โดยอาศัยส่วนประกอบที่สำคัญ คือ ผู้ให้ สิ่งที่จะให้ วิธีที่จะให้และผู้รับ

2.5 วิธีการสร้างแบบวัดความตระหนัก

ชวาล แพรัตนกุล (2546 : 6) กล่าวถึง วิธีการสร้างแบบวัดความตระหนัก มีลำดับดังนี้

1. การรวบรวมข้อมูล ข้อมูลนั้นอาจมาจากเอกสาร รายงานการศึกษาและงานวิจัย เป็นต้น

2. การตรวจสอบข้อมูล เพื่อให้แน่ใจว่าข้อมูลนั้นนำมาใช้ในการสร้างแบบวัดนั้น มีความเหมาะสมกับการที่จะตอบหรือใช้วัดกับกลุ่มตัวอย่าง

3. เขียนแบบวัด โดยการสร้างสถานการณ์เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้แสดงความรู้สึกที่แท้จริงของตนออกมา โดยการตรวจสอบแบบตรวจสอบรายการ

4. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบวัด เมื่อสร้างแบบวัดตามเนื้อหาที่กำหนดแล้ว นำแบบวัดไปปรึกษานักวิชาการที่เกี่ยวข้องในเรื่องที่จะศึกษา เพื่อตรวจสอบความชัดเจนของการใช้ภาษา และขอบเขตของเนื้อหา จากนั้นนำแบบวัดไปทดลองใช้ แล้วตรวจให้คะแนนวิเคราะห์คุณภาพของแบบวัด ปรับปรุงคุณภาพของแบบวัดให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น แล้วนำไปใช้จริงตามลำดับ

สรุปได้ว่า วิธีการสร้างแบบวัดความตระหนัก เป็นการตรวจสอบข้อมูลเพื่อให้แน่ใจว่า ข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการสร้างแบบวัดนั้น มีความเหมาะสมกับการที่จะตอบหรือใช้วัดกับกลุ่มตัวอย่าง

3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการแนะแนว

3.1 ประวัติการแนะแนว

ในประเทศไทยการแนะแนวได้เริ่มเข้ามามีบทบาทในโรงเรียนอย่างเป็นระบบ เมื่อ พ.ศ. 2497 โดยกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ แต่ก็มีได้มีการเผยแพร่ไปมากเท่าใดนัก เนื่องจากมีปัญหาด้านบุคลากร งบประมาณ และขาดการสนับสนุนอย่างจริงจัง ส่วนใหญ่จะมีการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาและระดับอุดมศึกษาเท่านั้น สำหรับในระดับประถมศึกษาส่วนนั้นถูกกลืนมานาน เพราะมีความคิดว่าเด็กในระดับประถมศึกษาไม่มีปัญหาเหมือนเด็กในระดับมัธยมศึกษา การแนะแนวในระดับประถมศึกษาได้เริ่มจัดอย่างเป็นระบบ เมื่อปี พ.ศ. 2512 โดยคณะกรรมการวางแผนโครงการแนะแนวการศึกษาและอาชีพ ได้จัดทำขึ้นในโรงเรียนประถมศึกษา 4 แห่ง คือ โรงเรียนราชวินิต โรงเรียนพญาไท โรงเรียนสวนอนันต์ โรงเรียนทวิธาภิเศก หลังจากนั้นก็ได้มีการจัดอบรมสัมมนา เพื่อเผยแพร่งานแนะแนวการศึกษาและอาชีพขึ้น แต่ก็ยังปรากฏว่า งานแนะแนวในโรงเรียนประถมศึกษาก็ยังไม่มีประสิทธิภาพมากนัก เนื่องจากสาเหตุการขาดบุคลากร ขาดครูที่มีความรู้ความสามารถในด้านการแนะแนว ในปัจจุบันการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนประถมศึกษาได้เริ่มขยายวงกว้าง เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนได้เล็งเห็นความสำคัญ และประโยชน์ที่จะได้จากการจัดบริการแนะแนวมากขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนางานแนะแนวในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ แต่เนื่องจากแผนดังกล่าวเป็นแผนเริ่มแรกจึงขาดความพร้อมในด้านการประสานงาน การติดตามและประเมินผล รวมทั้งการเผยแพร่แผนพัฒนางานแนะแนว และคู่มือการดำเนินงานแนะแนวต่างๆ จึงส่งผลให้แผนดังกล่าวไม่ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ จึงจำเป็นต้องจัดทำแผนพัฒนาการแนะแนวขึ้น โดยคำนึงถึงหลักการ สภาพของปัญหา ความต้องการ และความจำเป็นในด้านต่างๆ คือ การสนับสนุนหรือการตอบสนองต่อแผนพัฒนาระดับชาติ การมุ่งมั่นที่จะให้บรรลุผลตามปรัชญาการศึกษาและการแนะแนว การให้บริการแนะแนวทุกกลุ่มอาชีพอย่างทั่วถึง

3.2 ความหมายของการแนะแนว

กระบวนการหนึ่งของการจัดการศึกษาที่จะสามารถช่วยให้ปรับตัวอยู่ในสังคมปัจจุบันได้อย่างมีความสุข และพร้อมจะก้าวไปสู่อนาคตที่ดีตามความมุ่งหมายได้ คือ การแนะแนวในโรงเรียน เนื่องจากการแนะแนวเป็นบริการอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีบุคลิกภาพที่เหมาะสม มีความพร้อมที่จะเผชิญชีวิตในสังคม ด้วยเหตุนี้การแนะแนวจึงมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษา และมีความสำคัญต่อนักเรียนตั้งแต่เริ่มเข้าเรียนจนออกจากโรงเรียนไปประกอบอาชีพ ความหมายของคำว่า “การแนะแนว” มีผู้ให้ความหมายของการแนะแนวต่าง ๆ ดังนี้

วีรชรี ทรัพย์มี (2545 : 13) การแนะแนว หมายถึง การช่วยเหลือชี้ช่องทางให้บุคคล รู้จักตนเองวางแผนการดำเนินชีวิตในอนาคตด้วยตนเอง

สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย (2546 : 5) ได้ให้ความหมายว่า การแนะแนว เป็นกระบวนการที่จะช่วยให้นักเรียนสามารถที่จะช่วยตนเองได้ ช่วยให้เขารู้จักและเข้าใจตนเอง เข้าใจคนอื่นในสังคม สามารถปรับตัวเพื่อที่จะอยู่ร่วมกันได้ด้วยดี และช่วยให้เขาได้พัฒนาตนเอง ทุกด้าน จุดมุ่งหมายที่สำคัญที่สุดของการแนะแนว มุ่งไปที่การช่วยให้นักเรียนแต่ละคนได้สามารถ แก้ปัญหา สามารถเลือกและตัดสินใจได้ด้วยตนเองอย่างดีที่สุด อย่างฉลาดที่สุด สามารถดำเนินชีวิต และปรับตนเองให้เข้ากับสถานการณ์ ให้เข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อมได้อย่างดี จนมีความสุข ความเจริญและความก้าวหน้าในชีวิต

กู๊ด (Good, อ้างถึงใน ศิริลักษณ์ วงษ์จันทร์หาญ, 2545 : 12) ได้ให้ความหมายว่า “การแนะแนว” หมายถึง การให้ความช่วยเหลืออย่างเป็นระบบ นอกเหนือจากการสอนนักเรียน นิสิต นักศึกษา หรือบุคคลอื่น ๆ เพื่อช่วยให้นักเรียนเหล่านี้เข้าใจตนเองและสภาพแวดล้อม สามารถใช้ความรู้ความสามารถนั้นนำตนเองไปสู่ความสำเร็จ และดำรงชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ

สติเว่น (Stewart, อ้างถึงใน ศิริลักษณ์ วงษ์จันทร์หาญ, 2545 : 12) ได้ให้ความหมายว่า “การแนะแนว” คือ กระบวนการให้การช่วยเหลือบุคคล โดยการใช้ข้อมูลและช่วยกระตุ้นให้บุคคล สามารถพิจารณาตัดสินใจเลือกอนาคตของตนเองได้อย่างฉลาดและเหมาะสม

จากความหมายของการแนะแนวที่กล่าวมาแล้ว สรุปได้ว่าการแนะแนวเป็นวิธีการ กระบวนการ หรือบริการที่โรงเรียนจัดทำขึ้น เพื่อช่วยเหลือนักเรียนให้มีการปรับตัวทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และจิตใจ รู้จักเข้าใจตนเองทั้งในด้านความสามารถ ความสนใจ ความถนัด และบุคลิกภาพ รวมทั้งสภาพแวดล้อมที่ตนอยู่ สามารถตัดสินใจเลือกแนวทางในการดำเนินชีวิตของตนเอง และรับผิดชอบต่อการตัดสินใจนั้น ช่วยให้พัฒนาตนเองอย่างเต็มที่ในทุกด้าน เป็นประโยชน์ต่อตนเอง และสังคม พร้อมทั้งสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม และสถานการณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

3.3 จุดมุ่งหมายของการแนะแนว

การจัดการแนะแนวใน โรงเรียนจะต้องพิจารณาและตั้งจุดมุ่งหมาย เพื่อให้การ ดำเนินการแนะแนวได้ผลอย่างมีประสิทธิภาพ หากปราศจากจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนแล้วย่อมจะทำให้ การทำงานแนะแนวประสบปัญหา และไม่ประสบความสำเร็จ

นุชลี อุปกัย (2543 : 22) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการแนะแนวไว้ว่า การกำหนด จุดมุ่งหมายของการทำงานที่ชัดเจน เพื่อจะได้สามารถดำเนินการให้เป็นไปตามเป้าหมายหลักที่วางไว้ ซึ่งจุดมุ่งหมายของการแนะแนวควรกำหนด เพื่อพยายามทำให้นักเรียนรู้จักตนเอง (Self - understanding)

เป็นการทำให้บุคคลรู้จักดีข้อบกพร่องของตนเอง ทั้งทางด้านอารมณ์ สติปัญญา ความสามารถ และความถนัด ช่วยให้บุคคลสามารถตัดสินใจด้วยตนเอง (Self-determination) เป็นความพยายามที่จะทำให้บุคคลรู้จักหาหนทางตัดสินใจปัญหา และเลือกแนวทางในการแก้ปัญหาด้วยตนเองรวมทั้งเป็นการช่วยให้บุคคลเกิดการปรับตัว (Self-adjustment) เป็นการช่วยสนับสนุนให้บุคคลยอมรับตนเองทั้งจุดดีและจุดบกพร่อง จนเกิดการตัดสินใจแก้ปัญหา และนำพาตนเองไปสู่การพัฒนาที่เหมาะสมตามลำดับ ซึ่งถ้าครูแนะแนวดำเนินการได้ตามจุดมุ่งหมายของการแนะแนวดังกล่าวนี้ ก็จะช่วยทำให้บุคคลสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเหมาะสมทั้งในปัจจุบันและอนาคต จุดมุ่งหมายทั่วไปและจุดมุ่งหมายเฉพาะ สรุปได้ดังนี้

จุดมุ่งหมายทั่วไป หมายถึง จุดมุ่งหมายของการแนะแนวโดยส่วนรวม หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าหน้าที่การแนะแนว ซึ่งมีอยู่ 3 ประการ ดังนี้

ประการที่ 1 เพื่อป้องกันปัญหา คือ เป็นการแนะแนวที่มุ่งป้องกันไม่ให้นักเรียนเกิดปัญหาซึ่งจะเป็นวิธีที่เหมาะสมมากในปัจจุบัน เพราะบางครั้งถ้าปล่อยให้เกิดปัญหาแล้ว ก็ยากเกินจะแก้ไขได้ ถ้านักเรียนปราศจากปัญหาหรือจัดการกับปัญหาได้อย่างเหมาะสม นักเรียนก็จะมีโอกาสพัฒนาตนเองไปได้อย่างดี

ประการที่ 2 เพื่อแก้ไขปัญหา คือ เป็นการแนะแนวที่มุ่งจะให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตน เพราะถ้าปล่อยให้นักเรียนประสบปัญหาโดยไม่ให้ความช่วยเหลือแล้ว นักเรียนย่อมไม่สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุขได้ และในบางครั้งอาจมีการปรับตัวที่ผิด ๆ ทำให้ปัญหาเกิดมากขึ้น การแก้ไขปัญหานั้นจะได้ผลจะต้องแก้ตามสาเหตุ และจะต้องได้รับความร่วมมือทั้งจากตัวเจ้าของปัญหา และบุคคลที่แวดล้อมคน ๆ นั้นด้วย

ประการที่ 3 เพื่อส่งเสริมพัฒนา คือ เป็นการแนะแนวที่มุ่งจะให้การส่งเสริมแก่นักเรียนทุกคนให้เกิดความเจริญงอกงาม มีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านการศึกษาอาชีพ บุคลิกภาพ เรื่องส่วนตัว สังคม เกิดแนวคิดและปฏิบัติตนในทางที่ดีที่ถูกมีความเจริญแห่งตน ส่งเสริมให้มนุษย์มีสัมพันธที่ดี มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ความรับผิดชอบต่อหน้าที่พลเมืองดีของสังคม ประเทศให้นักเรียนแต่ละคนได้รับการส่งเสริม และแสดงความสามารถในด้านต่าง ๆ ของตนออกมาอย่างเต็มที่ การพัฒนาส่งเสริมควรจะทำกับเด็กทุกคน ทั้งคนที่มีปัญหาและคนที่ไม่มีปัญหา ทั้งนี้เพราะการแนะแนวเป็นการเตรียมปัจจุบันให้ดีพร้อมสำหรับชีวิตที่ดีในอนาคต

นอกจากหน้าที่หลักใน 3 ประการดังกล่าวมาแล้ว การแนะแนวยังต้องมีหน้าที่ในการจัดเก็บข้อมูล หรือเรื่องราวของนักเรียนและให้ข้อมูลย้อนกลับ กล่าวคือ ครูแนะแนวควรเก็บข้อมูลทุกอย่างไว้อย่างเป็นระบบ และควรแจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องกับนักเรียน เช่น ผู้ปกครอง อาจารย์ที่ปรึกษาได้ทราบพัฒนาการของนักเรียนเป็นระยะ ๆ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

23

จุดมุ่งหมายเฉพาะ หมายถึง จุดมุ่งหมายของการแนะแนวที่สถานศึกษาจัดให้มีการแนะแนวขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับปรัชญา เป้าหมายหลักสูตร และสภาพสังคมของสถานศึกษานั้น ๆ เพื่อที่จะให้การปฏิบัติงานแนะแนวรู้ทิศทาง และเป้าหมายที่มีความชัดเจนในการพัฒนาคุณสมบัติต่าง ๆ ของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนมีชีวิตอยู่ในสังคมได้ โดยจุดมุ่งหมายของการบริการแนะแนวในโรงเรียน มีลักษณะที่เห็นเด่นชัดจนในด้านการจัดบริการ เพื่อตอบสนองความต้องการของเด็ก การจัดบริการเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็กป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งอาจขัดขวางพัฒนาการของเด็กตลอดจนแก้ปัญหาต่าง ๆ เพื่อที่จะให้เด็กมีพัฒนาการอย่างเป็นปกติซึ่งจุดมุ่งหมายเฉพาะของการแนะแนว มีรายละเอียด 3 ประการดังนี้

ประการที่ 1 เพื่อช่วยให้นักเรียนแต่ละคนได้รู้จักตนเองอย่างถ่องแท้ คือ การช่วยให้นักเรียนเข้าใจตนเองรู้ถึงความต้องการ ความคิด ความสามารถ ความถนัด และข้อจำกัดต่าง ๆ ของตน ซึ่งจะนำไปสู่การตัดสินใจเลือกแนวทางการศึกษา อาชีพ และการดำเนินชีวิต และสามารถช่วยเหลือตนเองในทิศทางที่ถูกต้องเหมาะสมตามศักยภาพของตน รู้จักปรับตัวให้เหมาะสมกับตนเองและสภาพแวดล้อม เพื่อที่จะดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างเหมาะสม และเป็นสุขตามอัตภาพของตน สามารถนำตนเองมีความเชื่อมั่นในตนเอง รู้จักใช้ความรู้ความสามารถของตนเองในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างชาญฉลาดและเหมาะสม

ประการที่ 2 เพื่อช่วยส่งเสริมให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูและนักเรียน ช่วยให้ครูมีความรู้เกี่ยวกับเด็ก มีความเข้าใจเด็กแต่ละคนดีมากขึ้น ซึ่งจะช่วยให้การบริหารงานโรงเรียนดำเนินไปอย่างดีและมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมเรื่องประชาธิปไตยแก่เด็กและเยาวชนของชาติ ฝึกให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของตน และมีการปฏิบัติจริง จะช่วยให้นักเรียนเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพในอนาคต

ประการที่ 3 เพื่อจัดบริการต่าง ๆ ในโรงเรียนทั้งด้านการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ และสนองความต้องการของนักเรียนให้มากที่สุด เป็นการป้องกันและลดปัญหาเกี่ยวกับความสูญเปล่าทางการศึกษาที่อาจเกิดขึ้นกับนักเรียน เช่น การขาดเรียน การเรียนตกซ้ำซ้อน การเลือกแนวทางการศึกษา และการเลือกอาชีพไม่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ ตามความถนัด ความสนใจของตนเอง ตลอดจนสร้างเสริมสวัสดิภาพทางการเรียนรู้ให้กับนักเรียน สร้างความเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชน อันจะเป็นประโยชน์ในการส่งเสริม พัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพที่ดีตามศักยภาพที่เขามีอยู่ ซึ่งจะนำไปสู่การลดปัญหาสังคมที่กำลังมีอยู่ในปัจจุบัน และที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

กรมวิชาการ (2546 ก : 30) เพื่อให้บุคคลรู้จักตนเอง รู้จักโลกแวดล้อมสามารถตัดสินใจแก้ปัญหา รู้จักเลือกและวางแผนชีวิตการเรียนอาชีพ และสามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม

สามารถพัฒนาตนเองเต็มศักยภาพ อันจะนำไปสู่การมีชีวิตที่มีความสุข ความสำเร็จและเป็นประโยชน์ ต่อตนเอง สังคม ประเทศชาติ

กรมวิชาการ (2546 ข : 9) การกำหนดจุดมุ่งหมายการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียน มีจุดมุ่งหมายสำคัญ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนให้ครอบคลุมในเรื่องต่อไปนี้

1. ส่งเสริมพัฒนาทุกด้านของนักเรียนทั้งทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม ให้เป็นไปด้วยดี ตั้งแต่เริ่มต้นให้ดำเนินไปด้วยดีเพื่อมิให้พัฒนาการหยุดชะงัก

2. สร้างเสริมและปรับแก้ไขพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของนักเรียน ให้เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี มีชีวิตที่พึงประสงค์เป็นที่ยอมรับของสังคม

3. ช่วยเหลือดูแลนักเรียนให้เรียนรู้สมรรถภาพของตนเอง มองเห็นคุณค่าความสำคัญ ของตนเอง มองเห็นชีวิตในอนาคตของตนเอง รู้และปฏิบัติตนอย่างชาญฉลาด จุดมุ่งหมายของ การแนะแนวมีไว้ เพื่อให้การปฏิบัติงานแนะแนวรู้ทิศทาง และเป้าหมายที่ชัดเจนในการพัฒนา คุณสมบัติต่าง ๆ ของบุคคล เพื่อให้บุคคลจะได้มีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุขตามสมควรแก่อัถภาพ

ดังนั้นสรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายของการแนะแนว คือ การมุ่งเน้นการป้องกันก่อนที่จะเกิด ปัญหาขึ้น ทั้งนี้จะต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งที่บ้าน โรงเรียน และชุมชน ในด้านการแก้ไขปัญหา โรงเรียนต้องอาศัยบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน อาทิ จิตแพทย์ นักจิตวิทยาคลินิก นักสังคมสงเคราะห์ นักแนะแนวที่ได้รับการฝึกฝนโดยเฉพาะ เมื่อเกิดปัญหา ขึ้นกับนักเรียน ต้องศึกษาหาสาเหตุของปัญหานั้น ๆ แล้วจึงหาวิธีการแก้ไขปัญหานั้นโดยมีครูแนะแนว เป็นผู้ให้คำปรึกษาปัญหา ในกรณีที่ไม่สามารถจะช่วยเหลือแก้ไขปัญหานั้นได้ด้วยตนเอง อาจจัด ส่งไปขอรับบริการจากผู้เชี่ยวชาญโดยเฉพาะดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการจะแก้ไขปัญหานั้นให้ประสบ ความสำเร็จได้นั้นบุคลากรทุกฝ่ายต้องให้ความร่วมมือ โดยมีครูแนะแนวเป็นผู้ประสานงาน ส่วนการ ส่งเสริมและพัฒนาการแนะแนว เน้นการพัฒนาให้นักเรียนทุกคนที่มีปัญหา โดยส่งเสริมพัฒนาทุกด้าน ทั้งด้านการศึกษา อาชีพ บุคลิกภาพ รวมทั้งสังคมและส่วนตัว เน้นให้นักเรียนรู้จักและเข้าใจตนเอง สามารถนำตนเอง ปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข การบริหารงานแนะแนว เพื่อให้มีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จ ผู้บริหารโรงเรียน ครูแนะแนว บุคลากรที่เกี่ยวข้องจะต้องทราบถึงจุดมุ่งหมายดังกล่าวร่วมกัน

3.4 ปรัชญาของการแนะแนว

กรมวิชาการ (2545 : 38-39) ได้กล่าวถึง ปรัชญาการแนะแนวไว้ดังต่อไปนี้

1. มนุษย์ทุกคนมีคุณค่าทั้งคุณค่าต่อตนเอง ต่อครอบครัว และต่อสังคม ทั้งสังคมที่เขา เป็นสมาชิกอยู่และสังคมที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น ทุกคนจึงสามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง และมีสิทธิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

25

โดยเท่าเทียมกันที่จะตัดสินใจได้ด้วยตนเอง และมีสิทธิโดยเท่าเทียมกันที่จะพัฒนาตนให้มีความสามารถสูงสุดตามศักยภาพของแต่ละคนมีอยู่

2. มนุษย์ทุกคนมีศักดิ์ศรี ที่สามารถจะอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ในฐานะเป็นบุคคลหนึ่งของสังคม ฉะนั้นทุกคนจึงควรได้รับการยอมรับโดยทัดเทียมกัน ในฐานะที่เป็นสมาชิกคนหนึ่ง of สังคม เช่นกัน

3. มนุษย์แต่ละคนมีความแตกต่างกัน และทุกคนมีทั้งส่วนดีและส่วนด้อย ดังนั้นทุกคนจึงควรยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคล

4. พฤติกรรมทุกพฤติกรรมของมนุษย์มีสาเหตุ หรือมีที่มาที่ไปเสมอ ฉะนั้นการเข้าใจเหตุผลของการแสดงพฤติกรรมใด ๆ ของบุคคลจำเป็นต้องค้นหาสาเหตุ และปัจจัยที่ส่งผลให้บุคคลแสดงพฤติกรรมนั้น ๆ

กรมวิชาการ (2546 ก : 31) ได้กล่าวถึง ปรัชญาการแนะแนวไว้ดังต่อไปนี้

1. ทุกคนมีคุณค่า และมีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์
2. ทุกคนมีสิทธิ และเสรีภาพเท่าเทียมกัน
3. แต่ละคนมีศักยภาพที่สามารถพัฒนา และเรียนรู้ได้
4. แต่ละคนมีความแตกต่างกัน แต่มีความต้องการพื้นฐานที่เหมือนกัน
5. พฤติกรรมย่อมมีสาเหตุ และบุคคลเปลี่ยนแปลงได้ตามสาเหตุ
6. ทุกคนย่อมมีปัญหา คนเป็นสัตว์สังคมที่ต้องพึ่งพาอาศัยกัน และพฤติกรรมแต่ละคนย่อมส่งผลกระทบต่อบุคคล

จากความหมายปรัชญาของการแนะแนวดังกล่าวมาแล้ว สรุปได้ว่าปรัชญาของการแนะแนวเป็นศาสตร์หรืองานวิชาการสาขาหนึ่ง ดังนั้นความเชื่อและแนวความคิดที่จะเป็นเครื่องนำไปสู่การปฏิบัติ จึงมีความจำเป็นเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการแนะแนวซึ่งเป็นงานที่ต้องมีความเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับบุคคลอยู่เสมอ และโดยตรงแล้วผู้แนะแนวจะต้องมีความเข้าใจในธรรมชาติของความเป็นมนุษย์อยู่ตลอดเวลา ยิ่งไปกว่านั้นงานการแนะแนวเป็นงานที่ต้องอาศัยความรู้และความเข้าใจตลอดจนความเชื่อในศาสตร์สาขาอื่นเข้ามาเกี่ยวข้องกับด้วยธรรมชาติของงานการแนะแนวในลักษณะเช่นนี้ จึงต้องอยู่ในความเข้าใจของผู้แนะแนวและผู้เกี่ยวข้องด้วยโดยตลอดเช่นเดียวกัน

3.5 เป้าหมายและขอบข่ายของงานแนะแนว

กรมวิชาการ (2545 : 37-41) ได้กล่าวถึงเป้าหมายและขอบข่ายของงานแนะแนวไว้ดังนี้

1 เป้าหมายของการแนะแนว

การแนะแนวเป็นกระบวนการที่ช่วยให้บุคคลเข้าใจตนเอง และตัดสินใจที่จะช่วยตนเองได้ด้วยตนเอง เป้าหมายหลักของการแนะแนวมี 3 ประการสำคัญต่อไปนี้ คือ

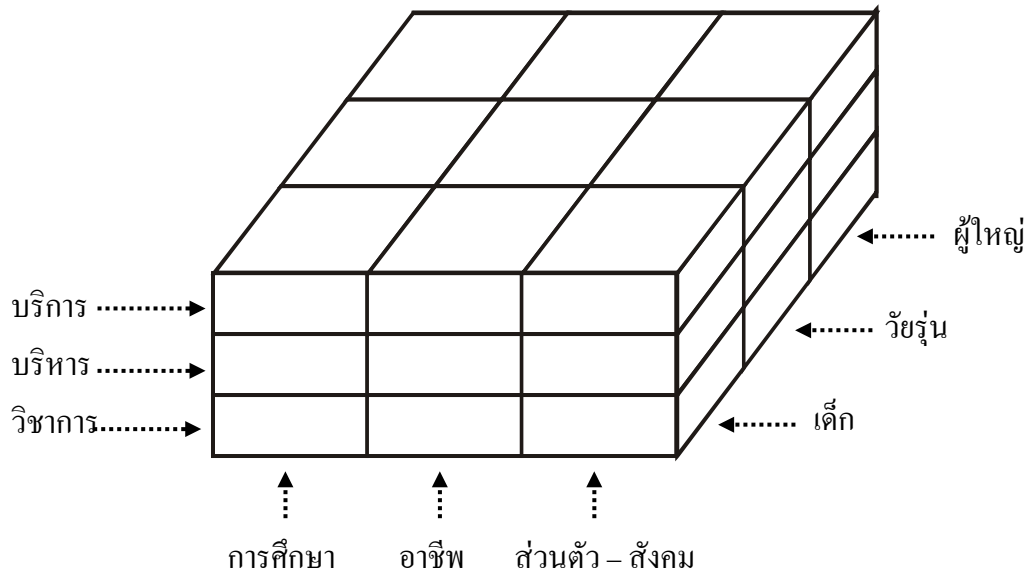

1. เพื่อช่วยให้ผู้รับบริการสามารถพัฒนาตนเองให้เต็มตามศักยภาพ
2. เพื่อช่วยให้ผู้รับบริการสามารถป้องกันปัญหาที่จะเกิดกับตนได้
3. เพื่อช่วยให้ผู้รับบริการสามารถหาวิธีการที่เหมาะสมในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้

2 ขอบข่ายของงานการแนะแนว

จากการสังเคราะห์งานที่เกี่ยวข้องกับการทำหน้าที่แนะแนว ของนักแนะแนวแขนงวิชาการแนะแนว สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ได้กำหนดขอบข่ายของงานแนะแนวไว้ 3 มิติ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 แสดงมิติแห่งขอบเขตของงานแนะแนว

ที่มา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 2545 : 38

จากภาพ จะเห็นได้ว่างานแนะแนวสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 มิติ คือ

1. มิติที่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่นักแนะแนวจะให้บริการ ได้แก่ บุคคลทั้งที่บริการเป็นเด็กวัยรุ่นและผู้ใหญ่ ซึ่งหมายถึงว่าการให้บริการแนะแนวนั้นต้องให้กับบุคคลทุกวัยโดยทั่วถึง

2. มิติที่เกี่ยวข้องกับด้านต่าง ๆ ที่นักแนะแนวสามารถช่วยบุคคลแต่ละวัย ได้แก่ ด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม นั่นคือ การแนะแนวต้องครอบคลุมทั้งการแนะแนวด้านการศึกษา การแนะแนวด้านอาชีพ การแนะแนวด้านส่วนตัวและสังคม

3. มิติที่เกี่ยวข้องกับภารกิจของนักแนะแนว ได้แก่ ภารกิจด้านบริการ ด้านบริหารและด้านวิชาการ ซึ่งหมายความว่า นอกจากนักแนะแนวจะให้บริการทั้ง 5 แก่ผู้รับบริการ อันได้แก่ บริการศึกษาและรวบรวมข้อมูลรายบุคคล บริการสนเทศ บริการให้คำปรึกษา บริการจัดวางตัวบุคคล บริการติดตามและประเมินผลแล้ว นักแนะแนวยังต้องมีหน้าที่ในการจัดการหรือบริหารงานแนะแนวให้ลุล่วงอย่างมีประสิทธิภาพ กับต้องทำการวิจัย เพื่อแสวงหาองค์ความรู้ทางการแนะแนวมาพัฒนางานของตนด้วย

เป้าหมายและขอบข่ายของงานการแนะแนวที่สอดคล้องกับการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในมาตราต่าง ๆ

ในการวิเคราะห์ให้เห็นความสอดคล้องระหว่างเป้าหมาย และขอบข่ายของงานการแนะแนวกับการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในมาตราต่าง ๆ นั้น ผู้เขียนจะนำเสนอให้เห็นข้อความที่ระบุไว้ในมาตราต่าง ๆ เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายและขอบข่ายของงานการแนะแนว ดังนี้

มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

การแนะแนวเป็นกระบวนการช่วยให้บุคคลรู้จักและเข้าใจตน สามารถพัฒนาตนได้เต็มตามศักยภาพที่มีอยู่ ตลอดจนสามารถตัดสินใจป้องกันและแก้ไขปัญหาค่าที่จะเกิดหรือเกิดขึ้นกับตนได้ ดังนั้นการแนะแนวย่อมช่วยให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 6 ด้วย

มาตรา 7 ในกระบวนการเรียนรู้ ต้องปลูกฝังให้มีความสามารถในการประกอบอาชีพรู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

กระบวนการแนะแนวช่วยให้บุคคลรู้ความสามารถความถนัด และความสนใจที่แท้จริงของตนได้ด้วยการรวบรวมข้อมูลอย่างมีระบบ โดยมีเครื่องมือและเทคนิควิธีการเฉพาะวิชาชีพกับการแนะแนวโดยให้ข้อมูลหรือข้อสนเทศ และบริการปรึกษาด้านอาชีพ ฉะนั้นการแนะแนวจึงมีส่วนช่วยที่สำคัญที่จะทำให้ผู้รับบริการตัดสินใจเลือกอาชีพได้อย่างถูกต้อง คือเหมาะสมกับความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตนเอง

มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

28

การแนะแนวก็มีปรัชญาหรือแนวคิดความเชื่อว่า มนุษย์ทุกคนมีคุณค่าที่สามารถเรียนรู้และพัฒนาตนได้ เป้าหมายของการแนะแนวหนึ่งในสามประเด็นที่สำคัญจึงมุ่งช่วยให้บุคคลสามารถพัฒนาตนไปให้เต็มตามศักยภาพ

มาตรา 23 การจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา ในเรื่องความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

ในการให้บริการแนะแนวอาชีพ นอกจากจะให้บุคคลมีข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับอาชีพต่าง ๆ แล้วงานส่วนหนึ่งของนักแนะแนวก็คือ การแสวงหาแหล่งประกอบอาชีพที่จะช่วยจัดวางตัวบุคคลให้มีโอกาสได้สัมผัสหรือฝึกฝนให้เกิดทักษะในอาชีพที่บุคคลสนใจด้วย

มาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการดังต่อไปนี้

1. จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
2. ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

การจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลได้นั้น ต้องอาศัยกระบวนการแนะแนวที่ช่วยให้บุคคลได้เข้าใจและรู้จักตนเองตามสภาพที่เป็นจริงด้วยการศึกษา และรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ และมีเครื่องมือโดยเฉพาะทางการแนะแนวที่จะช่วยให้บุคคล และผู้เกี่ยวข้องกับบุคคลนั้นได้รู้ว่าบุคคลมีความสนใจและความถนัดที่แตกต่างไปจากผู้อื่นอย่างไร

ในกระบวนการของการให้การปรึกษา ซึ่งเป็นบริการหนึ่งของงานการแนะแนวมีเทคนิควิธีการ และทักษะเฉพาะที่จะช่วยให้บุคคลเกิดกระบวนการคิดกระบวนการตัดสินใจที่จะเผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างสมเหตุสมผลตลอดจนช่วยให้บุคคลสามารถตัดสินใจด้วยตนเองเพื่อจะสามารถพัฒนาตนได้จนเต็มศักยภาพที่มีอยู่ สามารถป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้นแล้วได้

จะเห็นได้ว่าการแนะแนวเข้าไปมีบทบาทต่อการจัดการศึกษา เพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ อยู่ไม่น้อย เพราะถ้าสามารถดำเนินการตามกระบวนการแนะแนวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก็จะสามารถส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีคุณลักษณะตามที่ปรากฏในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ด้วย

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

29

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า การแนะแนวมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ดังนี้

1. การแนะแนวเป็นกระบวนการที่ช่วยเหลือให้บุคคล และผู้ที่เกี่ยวข้องรู้ถึงความสามารถ ความถนัด และความสนใจของแต่ละบุคคลซึ่งมีอยู่ต่างกัน
2. การแนะแนวเป็นกระบวนการที่ช่วยให้บุคคลมีข้อมูล และแนวทางในการตัดสินใจได้ด้วยตนเองเกี่ยวกับการศึกษา อาชีพ และการดำรงชีวิตตนในสังคมของตน
3. การแนะแนวเป็นกระบวนการที่ช่วยให้บุคคลสามารถช่วยตนเองได้ ในเรื่องการพัฒนาตนให้เต็มตามศักยภาพ การป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสมกับสภาพของตน

3.6 ประเภทของการแนะแนว

สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย (2546 : 6) ได้แบ่งประเภทของการแนะแนวออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ 3 ประเภท คือ

ประเภทที่ 1 การแนะแนวการศึกษา (Educational guidance) หมายถึง กระบวนการต่าง ๆ ที่ช่วยให้บุคคลหรือเด็กมีพัฒนาการทางสติปัญญา มีความเฉลียวฉลาด เช่น วิธีการค้นคว้าวิชาต่าง ๆ วิธีการใช้อุปกรณ์ในการเรียน วิธีการปรับตัวภายในโรงเรียน วิธีการเลือกวิชาเรียน การศึกษาต่อ การใช้ห้องสมุด การแก้ปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับการเรียน เป็นต้น

การแนะแนวทางการศึกษามีหลักสำคัญที่ครูต้องยึดถือ คือ ช่วยให้ผู้รู้จักและเข้าใจตนเอง เข้าใจวิชาที่ต้องเรียน ต้องวางจุดมุ่งหมายในการเรียนไว้

มีผู้แนะแนวการศึกษา มุ่งส่งเสริมให้เด็กเข้าใจเกี่ยวกับสภาพที่แท้จริงของตนเอง ดังนี้

1. รู้จักระดับสติปัญญาและความสามารถของตนเอง โดยดูจากผลการเรียน ความสนใจทัศนคติที่ดีจากการเรียน และความเข้าใจในการเรียน
2. ดูความถนัดของตนเอง เพื่อแนวทางในการสัมฤทธิ์ผลในการเรียน ต้องสามารถทราบว่าคุณมีความถนัดพิเศษด้านใดบ้าง
3. สุขภาพร่างกายของตนเองสามารถที่จะศึกษาเล่าเรียนวิชาที่ตนเองต้องการได้หรือไม่ บุคคลที่อ่อนแอเจ็บไข้ออด ๆ แอด ๆ จะเป็นอุปสรรคต่อการศึกษาเล่าเรียนอย่างมาก ต้องพิจารณาเกี่ยวกับสุขภาพของตนเองก่อนเลือกวิชาเรียน
4. สุขภาพจิต อันเกิดจากปัญหาทางบ้านอาจจะมีผลกระทบกระเทือนต่อจิตใจอย่างมาก เป็นความไม่สงบสุขในครอบครัว ปัญหาการแตกร้าง จะก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับการเรียนอย่างมาก ทำให้การเรียนต่ำลงขาดประสิทธิภาพในการเรียน

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

30

5. ทุนทรัพย์ ถือเป็นสิ่งสำคัญในการเลือกวิชาเรียน ก่อนที่จะเลือกวิชาใดต้องตรวจสอบว่าตนเองมีทุนทรัพย์เพียงพอที่จะจ่ายใช้สอยเกี่ยวกับวิชานั้นหรือไม่ ถ้ามีปัญหาให้เลือกรเรียนวิชาที่มีค่าใช้จ่ายน้อย

ผู้แนะแนวต้องช่วยเหลือเด็กได้รู้จักวิชาที่ตนเรียนอย่างแท้จริง ช่วยให้รู้จักวางเป้าหมายของชีวิตให้เหมาะสมกับสภาพที่แท้จริงของตนเอง ไม่ว่าจะวางเป้าหมายสูงหรือต่ำเกินความเป็นจริง

ประเภทที่ 2 การแนะแนวอาชีพ (Vocational guidance) หมายถึง กระบวนการ ต่าง ๆ ที่ช่วยบุคคลในการเลือกอาชีพ เลือกประกอบอาชีพได้เหมาะสมกับความถนัด ความสามารถ และความสนใจของตน ตลอดจนการช่วยเตรียมบุคคลเพื่อประกอบอาชีพ การช่วยให้บุคคลมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ และช่วยให้บุคคลสามารถพัฒนาอาชีพของตนได้

การแนะแนวอาชีพต้องคำนึงถึงหลัก 3 ประการ ดังนี้

1. ช่วยให้ผู้บุคคลเข้าใจคุณสมบัติ ภูมิหลัง สภาพแวดล้อม ลักษณะความสามารถต่าง ๆ รวมทั้งความสามารถพิเศษของตนเองได้เป็นอย่างดี และมีการพิจารณาอย่างละเอียด

2. ช่วยให้ผู้บุคคลรู้จักอาชีพต่าง ๆ อย่างละเอียด โดยศึกษาอาชีพทุกอาชีพ ลักษณะงานของแต่ละอาชีพ โดยการจัดทำสมุดอาชีพ จัดงานวันอาชีพ รวบรวมประวัติผู้ประกอบอาชีพต่าง ๆ พาไปชมโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ การฉายภาพยนตร์หรือสไลด์เกี่ยวกับอาชีพ พาไปดูการปฏิบัติงานของบุคคลในแต่ละอาชีพ ความต้องการของตลาดแรงงาน ค่าจ้าง สวัสดิการ และสภาพการทำงาน ให้บุคคลได้มีโอกาสพิจารณาแต่ละอาชีพทุกแง่มุมก่อนที่จะตัดสินใจเลือกอาชีพ

3. ช่วยให้ผู้บุคคลคิดและตั้งเป้าหมายในการประกอบอาชีพให้เหมาะสมกับอัตภาพของตน สรุปกระบวนการแนะแนวเกี่ยวกับด้านอาชีพนี้ จะเป็นการช่วยเหลือบุคคล ดังนี้

3.1 ช่วยให้ผู้บุคคลรู้จักและเข้าใจสภาพที่แท้จริงแห่งตน

3.2 รู้จักโลกของอาชีพและเข้าใจโลกของอาชีพอย่างแท้จริง

3.3..รู้จักตั้งเป้าหมายในการประกอบอาชีพ เลือกอาชีพ เตรียมตัวประกอบอาชีพ การลงมือปฏิบัติ และการปรับตัวให้เข้ากับสภาพของหน้าที่การงานได้ดี การแนะแนวเกี่ยวกับการประกอบอาชีพนั้น ผู้แนะแนวต้องพยายามช่วยเหลือบุคคลให้ได้ความสามารถของเขาตรงกับงานที่เขาเลือกมากที่สุด

ประเภทที่ 3 การแนะแนวส่วนตัวและสังคม (Personal-Social guidance) หมายถึง กระบวนการต่าง ๆ ที่ช่วยให้บุคคลมีชีวิตหรือความเป็นอยู่ที่ดีสุขสมบูรณ์ มีความเจริญทั้งทางกายและทางจิตใจ มีอารมณ์มั่นคงสามารถที่จะปรับตัวเข้ากับสังคม และอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างมีความสุข เป็นบุคคลที่มีประสบการณ์ต่อตนเองและสังคม ปัญหาส่วนตัวและปัญหาสังคมจะถือว่าเป็นปัญหาใหญ่อีกปัญหาหนึ่งที่บุคคลจำเป็นต้องเผชิญอยู่ตลอดเวลา ไม่สามารถที่จะ

หลบหนีไปให้พ้นได้ ผู้แนะแนวมีหน้าที่ช่วยเหลือให้ผู้ประสบปัญหาได้รู้จักแนวทางในการปฏิบัติตนเมื่อประสบปัญหา ดังนี้

1. ช่วยให้บุคคลศึกษาตนเองอย่างละเอียด ทำความเข้าใจถึงสภาพที่แท้จริงของตนเอง ศึกษาปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับจุดเริ่มแรกของปัญหา นำปัญหามาเป็นศูนย์กลางแล้วหาสาเหตุแห่งปัญหา
2. ใช้สติปัญญาแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยมีการคิดทบทวนและรู้จักใช้วิจารณญาณอย่างรอบคอบในการแก้ไขปัญหา

สุชา จันทน์เอม (2547 : 145) ได้แบ่งการแนะแนวออกเป็น 3 ประเภท คือ การแนะแนวการศึกษา การแนะแนวอาชีพ การแนะแนวส่วนตัวและสังคม ซึ่งอาจสรุปแต่ละประเภทได้ดังนี้

ประเภทที่ 1 การแนะแนวการศึกษาต่อ (Educational guidance) เป็นกระบวนการที่จะช่วยให้นักเรียนวางแผนการศึกษาให้เหมาะสมตามความสามารถของตนเอง และเพิ่มพูนประสิทธิภาพทางการเรียนให้ดีขึ้น ได้รู้จักการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม การใช้ห้องสมุด การแบ่งเวลาเรียน และการเตรียมตัวสอบ ตลอดจนการแก้ปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับการเรียน

ประเภทที่ 2 การแนะแนวอาชีพ (Vocational guidance) เป็นกระบวนการที่จะช่วยเหลือนักเรียนในการเลือกอาชีพให้เหมาะสมกับสติปัญญาความสามารถ ความถนัด ตามความต้องการของตนเอง และสังคมให้รายละเอียดเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง ตลอดจนก้าวหน้าในการประกอบอาชีพนั้น ๆ

ประเภทที่ 3 การแนะแนวส่วนตัวและสังคม (Personal and social guidance) เป็นกระบวนการที่จะช่วยเหลือให้นักเรียนดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข มีความเจริญทั้งด้านร่างกายและจิตใจ มีความสามารถที่จะปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้เป็นอย่างดี รู้จักแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม รู้จักบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม มีความสามารถในการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี และรู้จักการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การแนะแนวทั้ง 3 ประเภท มีความสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่อง คือ การแนะแนวทางการศึกษาที่เหมาะสมตรงกับความต้องการของบุคคล เขาก็จะสามารถเลือกอาชีพตามที่ตนถนัดและพอใจได้ การประกอบอาชีพก็จะประสบผลสำเร็จ บุคคลที่ประสบความสำเร็จในอาชีพหรือหน้าที่การงาน หมายถึงความสำเร็จที่ยิ่งใหญ่ของชีวิต ซึ่งจะส่งผลให้บุคคลประสบความสำเร็จในเรื่องส่วนตัว และสังคมด้วยเช่นกัน

3.7 หลักการแนะแนว

ในการทำงานด้านการแนะแนวนั้น จะต้องมียุทธศาสตร์สำหรับปฏิบัติงานจึงจะทำให้การแนะแนวนั้นบรรลุผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย ผู้ที่ทำงานด้านนี้นอกจากจะต้องเข้าใจอย่างละเอียดและแจ่มชัดแล้ว จะต้องพยายามตระหนักถึงความสำคัญของหลักต่าง ๆ อยู่เสมอว่าเป็นสิ่งที่จะต้องนำมาใช้อย่างจริงจัง มีความถูกต้องและความเหมาะสม

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

32

ธีรวุฒิ ประทุมนพรัตน์ (2544 : 88-99) ได้กล่าวถึง หลักการแนะแนวไว้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนสามารถจัดกระทำเพื่อความครอบคลุมและประกันความถูกต้องให้กับการจัดบริการแนะแนวพอสรุปได้ดังนี้

1. หลักข้อมูล (Information principle) หมายถึง ผู้บริหารโรงเรียนจำเป็นต้องพิจารณาข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความต้องการความสนใจ และวัยของนักเรียนในแต่ละปีการศึกษา เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาจัดบริการแนะแนวให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

2. หลักการครอบคลุม (Coverage principle) หมายถึง ผู้บริหารโรงเรียนต้องตระหนักว่าการจัดบริการแนะแนวต้องให้ครอบคลุมทั้งด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม และจัดให้ครบถ้วนทั้ง 5 บริการ คือ การบริการรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล การบริการสนทนา การบริการให้คำปรึกษา การบริการจัดวางตัวบุคคล บริการติดตามผล เพื่อให้ความช่วยเหลือนักเรียนเป็นรายบุคคลได้ถูกต้องตามหลักวิชาการ

3. หลักเพียงพอ (Adequacy principle) หมายถึง ผู้บริหารโรงเรียนควรตระหนักว่าความเพียงพอของครูแนะแนวนั้น ประกันความสำเร็จของการจัดแนะแนวได้ในอัตราส่วนที่เหมาะสม คือ ครูแนะแนว 1 คน ต่อนักเรียนประถมศึกษา 350 คน และครูแนะแนว 1 คน ต่อนักเรียนมัธยมศึกษา 300 คน

4. หลักคุณภาพ (Quality principle) หมายถึง ผู้บริหารโรงเรียนต้องตระหนักว่า การบริการแนะแนวที่ได้คุณภาพดีนั้นจัดทำโดยบุคลากรที่มีคุณภาพ คือ ได้รับการศึกษาทางด้านบริการแนะแนวโดยเฉพาะพร้อมทั้งได้รับการฝึกหัดอบรม จนเกิดความรู้ความสามารถ ความชำนาญในด้านการให้คำปรึกษามาอย่างดี และจะทำให้ผู้ที่ได้รับมอบหมายภารกิจจัดการจัดบริการแนะแนวนั้นสามารถทำงานได้ดีและมีคุณภาพ

5. หลักกฏวิชาชีพ (Professional principle) หมายถึง ผู้บริหารโรงเรียนพึงตระหนักว่าผู้ทำหน้าที่แนะแนวจำเป็นต้องมีอุปกรณ์เครื่องมือที่ถูกต้องและสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการประกอบอาชีพครูแนะแนว เพื่อใช้ในการแนะแนวและให้คำปรึกษาแก่นักเรียนเป็นรายบุคคล ห้องให้คำปรึกษาเป็นสถานที่ที่ครูแนะแนวใช้ประกอบวิชาชีพในประเด็นที่เป็นหัวใจของการแนะแนว

6. หลักการมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบ (Responsibility delegation principle) หมายถึง ผู้บริหารโรงเรียนพึงตระหนักว่า การมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบให้กับครูแนะแนวรายบุคคลอย่างชัดเจนและเขียนเป็นหนังสือไว้แล้วมีความสำคัญมาก เพราะครูแนะแนวจะทำงานไม่ก้าวข้ามหน้าที่กันและกัน เพราะรู้หน้าที่ความรับผิดชอบของตน นอกจากให้ครูแนะแนวรับทราบเรื่องหน้าที่และความรับผิดชอบของตน แล้วมีความจำเป็นอย่างยิ่งให้ครูทั้งโรงเรียนจะต้องทราบอีกด้วยว่าการปฏิบัติงานของครูแนะแนวนั้นถือเป็นชั่วโมงการสอน และมีความสำคัญมากในการนำมาประกอบ

การพิจารณาความดีความชอบประจำปีด้วย ครูแนะแนวจะได้รู้สึกรู้ว่าหน้าที่การจ้ดบริการแนะแนว มีความสำคัญพอ ๆ กับการจัดหน้าที่การเรียนการสอน

7. หลักอบรม (Training principel) หมายถึง ผู้บริหารโรงเรียนพึงตระหนักว่า ครูแนะแนว ที่ปฏิบัติงานได้ดีมีคุณภาพสูงนั้น คือ ครูแนะแนวที่ได้รับการอบรมจนมีความรู้ความเข้าใจ งานแนะแนวอยู่เสมอ ถึงแม้ว่าจะจบการศึกษาด้านการแนะแนวมาโดยตรงก็ตาม การอบรมก็ยังมี ความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการอบรมให้รู้จักการวางแผนงานแนะแนวระยะสั้นและระยะยาว การอบรมด้านการวิจัยในการปฏิบัติงานแนะแนวการอบรมด้านการบริการสนเทศให้แก่แก่นักเรียน นักศึกษา ตลอดจนการอบรมให้เข้าใจด้านหลักสูตรวิธีเลือก วิชาบังคับเลือก วิธีเลือกเสรี ความมุ่งหมาย ของหลักสูตร ธรรมชาติของแต่ละวิชา เกณฑ์อย่างต่ำในการเลือกวิชา การใช้แบบทดสอบต่างๆ และ การใช้แบบสอบถามครูแนะแนวในเรื่องความต้องการอบรมควรกระทำทุกปี การกระตุ้นส่งเสริม สนับสนุนให้ครูไปศึกษาคูงานแนะแนวของโรงเรียนอื่น ๆ ที่ประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการอภิปรายปัญหาการจ้ดบริการแนะแนวร่วมกันก็ถือเป็นการอบรม ที่มีคุณภาพเช่นกัน

8. หลักการแก้ไขปัญหา (Prodlern solving principel) หมายถึง ผู้บริหารโรงเรียนพึงตระหนักว่า ครูแนะแนวที่ได้รับการมอบหมายให้จ้ดบริการแนะแนวนั้นก็มีปัญหาเหมือนกัน ปัญหาบางอย่างก็ สามารถแก้ไขได้ด้วยตนเอง ปัญหาบางอย่างก็ต้องอาศัยผู้บริหาร โรงเรียนช่วยเหลือแก้ไขให้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปัญหาการขาดแคลนทรัพยากรทางด้านบริหาร เช่น เงิน วัสดุอุปกรณ์ บุคลากร และเครื่องมือต่างๆ ผู้บริหารต้องใช้ภาวะผู้นำในการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาดังกล่าว นี่เป็นระยะ ๆ อย่่าปล่อย ปัญหาไว้จนแก้ไขไม่ได้ ส่วนกรณีที่ยังแก้ไขปัญหามาไม่ได้ต้องรอความพร้อมอื่นๆ อยู่ ต้องสื่อสารให้ ครูแนะแนวที่กำลังรอรับการแก้ไขปัญหาย่อยู่ได้ทราบด้วย

วัชร ทรัพย์มี (2545 : 4-5) ได้กล่าวถึงหลักการแนะแนวไว้สอดคล้องกัน โดยสรุปได้ดังนี้

1. การแนะแนวเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา จัดขึ้นเพื่อช่วยให้การศึกษาเป็นไปตาม จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ดังนั้นการแนะแนวจึงจำเป็นต้องจัดทำควบคู่กันไปกับการจัดการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนได้เจริญเติบโตในทุก ๆ ด้าน

2. บริการแนะแนวในโรงเรียนจัดขึ้นเพื่อให้นักเรียนทุกคน จัดให้ทั้งผู้ที่มีปัญหาและไม่มีปัญหา เพราะการแนะแนวมีจุดมุ่งหมายทั้งในด้านการป้องกันปัญหา การแก้ปัญหา และการส่งเสริม พัฒนาการให้นักเรียนแต่ละคนมีความเจริญงอกงามในทุก ๆ ด้าน

3. การแนะแนวจัดขึ้นเพื่อช่วยพัฒนาบุคคลที่มารับบริการ ให้มีพัฒนาการถึงขีดสุด ในทุกด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาอย่างถูกต้องตามหลักวิธีการ และมีระเบียบแบบแผน

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

34

4. การแนะแนวนั้นถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นหลักสำคัญ ฉะนั้นครูแนะแนวจำเป็นต้องรู้จักนักเรียนและต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยใช้กลวิธีศึกษาเด็กเป็นรายกรณี เช่น ใช้การสังเกต การสัมภาษณ์ การใช้แบบทดสอบวัดสติปัญญาความถนัด หรือใช้แบบสอบถามต่าง ๆ เพื่อจะได้ช่วยให้สามารถวางหลักสูตร และจัดวิชาเรียนให้เหมาะสมขึ้น พร้อมทั้งจะช่วยเหลือนักเรียนในด้านต่าง ๆ และช่วยให้เรียนได้ตามความสามารถ ความถนัดและเหมาะสมกับเอกัตถบุคคลด้วย

5. การแนะแนวเกิดจากความร่วมมือ และการประสานกันของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกโรงเรียน การแนะแนวที่มีประสิทธิภาพต้องเกิดจากความร่วมมือ และความเต็มใจของผู้มาใช้บริการและบุคลากรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้บริหารโรงเรียน ครูทุกคน บุคลากรอื่น ๆ ในโรงเรียน รวมทั้งบุคลากรและสถาบันต่าง ๆ ในชุมชน ดังนั้นผู้ทำหน้าที่ให้การแนะแนวจึงต้องเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีด้วย

6. การแนะแนวยึดหลักสิทธิและเสรีภาพของบุคคล นักแนะแนวตระหนักในเรื่องสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ในการที่จะเลือกตัดสินใจหรือแก้ไขปัญหา เลือกแนวทางการดำเนินชีวิตของตนเองได้อย่างฉลาดรอบคอบและมีประสิทธิภาพ นักแนะแนวเป็นเพียงผู้ชี้แนะแนวทางให้นักเรียนเข้าใจตนเองตัดสินใจด้วยตนเองสามารถปรับตัวด้วยตนเองได้ และนำตนเองได้ดี

7. การแนะแนวเป็นกระบวนการที่ต้องจัดทำอย่างต่อเนื่องทุกวัยและทุกระดับการศึกษา และจะต้องจัดดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ เป็นขั้นตอน เพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ ฉะนั้นการจัดบริการแนะแนวจึงต้องมีการวางแผนงานระยะยาว มีโครงการแผนงานหรือปฏิทินปฏิบัติงานตลอดปี และมีการติดตามผลงานที่ได้ดำเนินการไปแล้ว และต้องมีการประเมินผลโครงการแนะแนวเป็นระยะ ๆ ด้วย

8. การแนะแนวจะสามารถดำเนินการได้ดีนั้น ต้องได้รับข้อมูลจากนักเรียนในด้านต่าง ๆ ตรงตามข้อเท็จจริงและเป็นปัจจุบัน และต้องอาศัยกลวิธีทางวิทยาศาสตร์เข้ามาช่วยในการแก้ไขปัญหา

9. การแนะแนวควรดำเนินการจัดบริการต่าง ๆ ให้ครอบคลุมในทุกด้าน ทั้งในด้านการศึกษาด้านอาชีพ ด้านส่วนตัวและสังคม

10. การแนะแนวมีหลักการในการช่วยให้บุคคลสามารถปรับตัวได้ดีในปัจจุบัน และรู้จักวางแผนที่ดีในอนาคต

11. การแนะแนวจำเป็นต้องอาศัยนักแนะแนวที่มีคุณสมบัติที่ดี และต้องผ่านการฝึกอบรมทางด้านการแนะแนวมาโดยเฉพาะ เข้าใจวิธีการของการแนะแนวอย่างดี และต้องเป็นผู้มีเมตตาธรรม มีคุณธรรมประจำใจของตนด้วย

12. นักแนะแนวจะต้องมีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ในวัยต่าง ๆ ของมนุษย์เป็นอย่างดี และต้องตระหนักในหน้าที่ความรับผิดชอบและขอบเขตความสามารถของตน

ในการให้ความช่วยเหลือผู้มารับบริการ ถ้าหากไม่สามารถให้ความช่วยเหลือได้ต้องส่งผู้มารับบริการไปยังผู้ที่มีความชำนาญมากกว่าต่อไป

กรมวิชาการ (2546 ก : 24-32) ได้กล่าวถึง หลักการแนะแนวโดยสรุปได้ดังนี้

1. จัดกิจกรรมได้สอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการ ความสนใจ และธรรมชาติของผู้เรียน ต้องคำนึงถึงสิทธิ์เสรีภาพของบุคคลโดยไม่มีการบังคับ

2. จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาที่ต้องสนองตอบจุดหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

3. จัดกิจกรรมเพื่อผู้เรียนทุกคนโดยเสมอภาคให้ครอบคลุมด้านการศึกษา การงาน อาชีพ ชีวิตส่วนตัวและสังคม ให้บริการด้วยความเคารพในเกียรติแห่งความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน โดยคำนึงถึงประโยชน์ของผู้รับบริการเป็นสำคัญ

4. จัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยผู้เรียนมีอิสระในการคิดและตัดสินใจ

5. จัดกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองให้มากที่สุด ด้วยการปฏิบัติจนเกิดทักษะหรือการเรียนรู้ หาวิธีแก้ปัญหาด้วยตนเอง และได้พัฒนาตนเองเต็มตามศักยภาพ ให้ครูทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม โดยครูแนะแนวทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาและประสานงานตอบสนองตามความต้องการของผู้รับบริการ และคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการผู้เรียนหรือพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้เรียน

6. การให้บริการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ เป็นภารกิจที่พึงกระทำด้วยความเมตตาและด้วยความเข้าใจ ทุกคนควรมีส่วนร่วมต้องจัดอย่างต่อเนื่องมีแผนปฏิบัติงานแน่นอน

สรุปได้ว่า หลักการแนะแนวนั้นสิ่งสำคัญที่ควรคำนึงถึงคือ การแนะแนวเป็นบริการที่จัดให้กับทุกคน และการแนะแนวมีความสำคัญต่อชีวิต ในทุกระยะต้องยึดถือเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นสำคัญ ต้องยึดหลักความจริงที่ว่ามนุษย์ทุกคนมีคุณค่า และมีความสามารถ จะช่วยให้บุคคลสามารถสร้างจุดมุ่งหมายในชีวิตที่เหมาะสม และดำเนินชีวิตตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งเอาไว้และการยึดหลักสิทธิและเสรีภาพระหว่างบุคคล นอกจากนั้นการแนะแนวเป็นกระบวนการที่ยืดหยุ่นได้ และการแนะแนวจะประสบความสำเร็จได้ต้องได้รับความร่วมมือจากผู้บริหารผู้รับบริการแนะแนวและบุคลากรฝ่ายต่าง ๆ ของโรงเรียน

4. การตระหนักถึงความสำคัญของการแนะแนว

การตระหนักถึงความสำคัญของการแนะแนว เป็นการทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจ สามารถจัดบริการงานแนะแนวให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นเครื่องมือวิธีการที่จะป้องกันแก้ไขปัญหา และพัฒนาส่งเสริมนักเรียนให้สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ด้วยการได้รู้จัก

และเข้าใจตนเองด้วยที่เหมาะสมอย่างฉลาดรอบคอบ เป็นคนดีมีคุณภาพเกิดประโยชน์ต่อตนเอง สังคมและประเทศชาติได้เป็นอย่างดี ซึ่งมีผู้กล่าวเกี่ยวกับการตระหนักถึงความสำคัญของการแนะแนวไว้ดังนี้

กรมวิชาการ (2543 : 10-11) ได้กล่าวเกี่ยวกับการตระหนักถึงความสำคัญของการแนะแนวอาชีพหลักการต่อไปนี้

1. การแนะแนวต้องจัดให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา โดยสอดแทรกอยู่ในกระบวนการเรียนการสอนทุกส่วนประสบการณ์และทุกรายวิชา ตามจุดหมายและหลักการของหลักสูตร
2. การแนะแนวควรถือเป็นหน้าที่ของครูทุกคนที่จะต้องดำเนินการร่วมกัน และควรมีการประสานงานกันของบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภายในภายนอกโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือ โรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน
3. การแนะแนวต้องจัดสำหรับนักเรียนทุกคน ไม่ใช่เฉพาะนักเรียนที่มีปัญหาเท่านั้น และต้องจัดให้ครอบคลุมทุกด้าน คือ ด้านการศึกษา อาชีพ และบุคลิกภาพ
4. การแนะแนวต้องจัดอย่างต่อเนื่อง มีแผนปฏิบัติงานแน่นอนโดยให้สอดคล้องสัมพันธ์กับปัญหาความต้องการในปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคต
5. การแนะแนวควรมีข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียนในทุกด้าน และตรงตามความเป็นจริงที่เป็นปัจจุบัน ซึ่งจะทำได้สามารถช่วยเหลือนักเรียนได้ตรงตามความต้องการของทุกคน
6. การแนะแนวควรช่วยนักเรียนเพื่อให้สามารถนำตนเอง และพึ่งพาตนเองได้

วัชร ทรัพย์มี (2545 : 64) ได้กล่าวเกี่ยวกับการตระหนักถึงความสำคัญของการแนะแนวเพื่อยึดถือเป็นแนวทางสำหรับการปฏิบัติงานแนะแนว ไว้ดังนี้

1. การแนะแนวจัดขึ้นเพื่อพัฒนาบุคคลในทุกด้าน การแนะแนวมีหลักการที่จะช่วยให้ผู้รับบริการมีการพัฒนาสูงสุดในทุกด้าน คือ ด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม
2. การแนะแนวเน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล การแนะแนวมีหลักการที่จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนทุกคน จำเป็นต้องรู้จักนักเรียนแต่ละคนและคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
3. การแนะแนวเกิดจากความร่วมมือ การแนะแนวที่มีประสิทธิภาพต้องเกิดจากความร่วมมือและความเต็มใจของผู้มาใช้บริการและบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
4. การแนะแนวยึดหลักสิทธิเสรีภาพของบุคคล นักแนะแนวตระหนักในสิทธิของบุคคลในการที่จะเลือกตัดสินใจที่จะนำชีวิตของตนเอง นักแนะแนวจะเป็นผู้ช่วยให้บุคคลรู้จักตนเองและสิ่งแวดล้อมดีขึ้น เพื่อที่ผู้รับบริการจะได้ตัดสินใจเลือกดำเนินชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. การแนะแนวเป็นกระบวนการต่อเนื่อง การจัดการแนะแนวต้องมีความต่อเนื่องในแต่ละชั้น ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษา
6. การแนะแนวมีจุดมุ่งหมายทั้งด้านการป้องกัน การแก้ปัญหา และส่งเสริมพัฒนา การแนะแนวจึงจัดเพื่อนักเรียนทุกคน มิใช่เป็นบริการสำหรับช่วยเหลือผู้ที่มีปัญหาเท่านั้น
7. ผู้ทำหน้าที่การแนะแนวจะต้องมีคุณสมบัติ และได้รับการฝึกอบรมทางการแนะแนว มาโดยเฉพาะ ผู้ทำหน้าที่แนะแนวต้องมีคุณสมบัติครบถ้วนในด้านการศึกษาทางสาขาแนะแนว และมีประสบการณ์
8. การแนะแนวมีหลักการในการช่วยให้บุคคลปรับตัวได้ในปัจจุบัน และวางแผนที่ดี ในอนาคต วัตถุประสงค์ของการแนะแนวไม่เพียงให้แต่ละบุคคลปรับตัวได้ดีในปัจจุบันเท่านั้น แต่ยังส่งเสริมการวางแผนการที่เหมาะสมของแต่ละบุคคลในอนาคตด้วย
9. การแนะแนวตั้งอยู่บนหลักการว่า ถ้าบุคคลแต่ละคนได้พัฒนาจนถึงขีดสุดในทุกด้าน และสามารถปรับตัวได้ดีแล้ว สังคมก็จะพัฒนารุ่งเรืองต่อไปด้วย

กรมวิชาการ (2545 : 6) ได้กล่าวไว้ว่า การตระหนักถึงความสำคัญของการแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของนักเรียนให้เหมาะสม ตามความแตกต่าง ระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตน รวมทั้งการเสริมสร้างทักษะชีวิต ภูมิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญา และการสร้างสัมพันธภาพที่ดี ซึ่งผู้สอนทุกคน ต้องทำหน้าที่แนะแนวให้คำปรึกษาด้านการเรียน การศึกษาต่อและอาชีพ และการพัฒนาตนเอง เพื่อเข้าสู่สังคม และโลกอาชีพและการมีงานทำ

สรุปได้ว่า การตระหนักถึงความสำคัญของการแนะแนว เป็นงานที่สำคัญที่สุดงานหนึ่งในโรงเรียน มีความสำคัญต่อนักเรียนบิดามารดาหรือผู้ปกครองและการศึกษา เพราะงานแนะแนว จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมป้องกันและแก้ปัญหาของนักเรียนในทุก ๆ ด้าน ทั้งเป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม นอกจากนี้แล้วเป็นการช่วยให้ผู้ปกครองได้รู้จักและเข้าใจนักเรียนมากขึ้น สามารถตั้งความหวัง มีระดับความพอใจสอดคล้องกับความสามารถและความถนัด ส่งผลให้การศึกษามีประสิทธิภาพ ลดปัญหาการสูญเปล่าทางการศึกษา และเป็นการเตรียมคนให้สอดคล้อง กับความต้องการของประเทศชาติ

5. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการบริหารกิจกรรมแนะแนว

5.1 พฤติกรรมการบริหารกิจกรรมแนะแนว

ได้มีนักวิชาการได้กล่าวถึง แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการบริหารงานแนะแนว ไว้ดังนี้

สุรศักดิ์ บาเฮ (2543 : 71) กล่าวไว้ว่า พฤติกรรมการบริหารงานแนะแนวนั้น ผู้บริหารเป็นผู้ที่จะนำพาทิศทางให้ก้าวไปในกระแสแห่งการปฏิรูป ได้อย่างมีประสิทธิภาพและศักดิ์ศรี โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารการศึกษาเปรียบเสมือนหัวจักรสำคัญของขบวนรถไฟยุคปฏิรูปการศึกษา ที่จะทำหน้าที่สำคัญต่อการขับเคลื่อนขบวนรถไฟไปสู่เป้าหมายที่พึงประสงค์ได้

กรรณิการ์ โภคาพาณิชย์ (2546 : 34) ได้กล่าวถึง พฤติกรรมการบริหารงานแนะแนวไว้ว่า การบริหารการศึกษาเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการพัฒนา กิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียน การปฏิรูปการเรียนในโรงเรียนจะสำเร็จได้หรือไม่เพียงใด ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับวิสัยทัศน์ความรู้ความเข้าใจเจตคติ และพฤติกรรมของผู้บริหารโรงเรียน

จิตติพงษ์ ไพลกลาง (2547 : 18) ได้กล่าวว่า พฤติกรรมการบริหารงานแนะแนว หมายถึง การกระทำหรือการแสดงออกของผู้บริหารโรงเรียนที่จะนำครูและบุคลากรในโรงเรียนให้ปฏิบัติงานแนะแนวไปสู่เป้าหมายของโรงเรียนได้

พฤติกรรมการบริหารงานแนะแนวนั้น สรุปได้ว่า การกระทำหรือการแสดงออกของผู้บริหารโรงเรียนที่จะนำครูและบุคลากรในโรงเรียนให้ปฏิบัติงานแนะแนวไปสู่เป้าหมายของโรงเรียนได้

5.2 บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารในการบริหารกิจกรรมแนะแนวในสถานศึกษา

ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญเป็นผู้นำในการบริหารจัดการและกำหนดทิศทาง การดำเนินงานพัฒนาการแนะแนวของสถานศึกษา เพื่อให้กระบวนการแนะแนวเอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนา นักเรียนอย่างแท้จริงโดย

กรมวิชาการ (2545 : 50) กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของผู้บริหาร ในการบริหารกิจกรรมแนะแนวในสถานศึกษา ประกอบด้วย

1. สร้างระบบงานและจัดโครงสร้างองค์กรแนะแนวของสถานศึกษาให้มีความชัดเจน
2. สร้างความตระหนักให้ครูทุกคนเห็นคุณค่าของงานแนะแนว
3. ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูได้รับความรู้เพิ่มเติมในเรื่องจิตวิทยา และการแนะแนว เพื่อให้สามารถบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ และเชื่อมโยงสู่การดำเนินชีวิตประจำวัน
4. คัดเลือกบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ และมีบุคลิกภาพที่เหมาะสมทำหน้าที่ครูแนะแนว ครูที่ปรึกษา และคณะกรรมการแนะแนว
5. ดูแลกำกับนิเทศติดตาม และส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานแนะแนวอย่างเป็นระบบ
6. ร่วมมือในการวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นและแก้ไข สร้างขวัญกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานแนะแนว

7. เป็นผู้นำทางการแนะแนว และใช้กระบวนการทางจิตวิทยาการแนะแนวในการบริหารสถานศึกษา

8. ส่งเสริมความร่วมมือความเข้าใจอันดีระหว่างครู ผู้ปกครอง และชุมชน

9. ประสานงานด้านการแนะแนวระหว่างสถานศึกษา องค์กรภาครัฐและเอกชน บ้าน วัด โรงเรียนในลักษณะเครือข่ายการแนะแนว

5.3 การจัดกิจกรรมแนะแนว

กรมวิชาการ (2546 ก : 24-32) กล่าวไว้ว่า แนวทางการจัดกิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนให้พัฒนาตนเองอย่างเต็มตามศักยภาพ รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น พึ่งตนเองมีทักษะในการเลือกแนวทางการศึกษาการงานอาชีพ และชีวิตส่วนตัว มีสุขภาพจิตที่ดี มีจิตสำนึกในการทำประโยชน์ต่อครอบครัวสังคมประเทศชาติ

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 38) กล่าวไว้ว่า การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของหลักสูตร เริ่มแรกทางโรงเรียนควรมอบหมายให้ครูทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมด้วยเหตุที่กิจกรรมแนะแนวนี้ หลักสูตรกำหนดคาบเวลาที่แน่นอนไว้ให้โรงเรียนจัดกิจกรรมให้กับนักเรียนทุกคน โรงเรียนไม่ควรมอบหมายให้ครูแนะแนวรับผิดชอบกิจกรรมนี้ตามลำพัง ควรมอบหมายให้ครูทุกคนได้แบ่งกันรับผิดชอบตามสัดส่วนของนักเรียน เมื่อมอบหมายให้ครูรับผิดชอบเป็นที่แน่ชัดแล้วโรงเรียนก็จัดให้มีการประชุมชี้แจงให้เข้าใจถึงความจำเป็นที่ต้องจัดกิจกรรมแนะแนว และบทบาทหน้าที่ของครูผู้รับผิดชอบกิจกรรมในชั้นการดำเนินงานนั้น ครูผู้รับผิดชอบกิจกรรมในแต่ละชั้นเรียนหรือแต่ละห้องเรียนจะต้องดำเนินการภายใต้คำแนะนำช่วยเหลือของครูแนะแนว ดังนี้

1. สำรวจปัญหา ความต้องการ และความสนใจของนักเรียนในชั้นที่รับผิดชอบ ด้วยเครื่องมือและวิธีการต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดแผนการปฏิบัติกิจกรรม

2. การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ เพื่อจะช่วยให้ครูทราบว่ากลุ่มนักเรียนที่ตนรับผิดชอบนั้นใครบ้างที่ต้องได้รับการแนะแนวช่วยเหลือแก้ปัญหา หรือช่วยการพัฒนาเรียนรู้

3. กำหนดกิจกรรมที่จัดให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และข้อเท็จจริงของนักเรียนแต่ละคนจัดทำรายละเอียดของกิจกรรมที่จะจัดให้แก่ นักเรียน

4. ดำเนินการจัดกิจกรรมในชั้นเรียนตามคาบเวลาที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ให้สอดคล้องกับข้อเท็จจริงจริงที่ได้เตรียมการไว้แล้วในข้อ 3-4

5. ประเมินผลการจัดกิจกรรม เพื่อตรวจสอบว่านักเรียนได้รับการช่วยเหลือ และพัฒนาได้มากน้อยเพียงใด

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ (2546 : 66-67) ให้แนวทางการจัดกิจกรรมแนะแนว เน้นการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยมีองค์ประกอบที่เป็นปัญหา จะเห็นได้ว่าทั้งผู้บริหารสถานศึกษา

ครูแนะแนว ผู้ปกครองนักเรียนต่างมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องซึ่งกันและกัน เมื่อเกิดปัญหาขึ้นในส่วนหนึ่งก็ย่อมจะส่งผลกระทบต่อส่วนอื่น ๆ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ วิธีการหนึ่งที่โรงเรียนจะแก้ไขและป้องกันปัญหาได้ คือ เร่งสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการแนะแนว รวมทั้งการจัดกิจกรรมแนะแนวที่มีลักษณะสอดคล้องเหมาะสมกับความต้องการของนักเรียน เพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนจนจบหลักสูตร โดยนักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดไว้ ซึ่งพฤติกรรมการจัดกิจกรรมแนะแนวตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้กำหนดการจัดกิจกรรมไว้ 8 ด้าน ดังนี้

1. มีการดำเนินการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้เรียนและจัดทำข้อมูลอย่างเป็นระบบทันสมัยอยู่เสมอ
  2. มีการจัดโปรแกรมชุดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้านต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการความสนใจของผู้เรียน
  3. มีการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดกิจกรรม และเสนอแนะวิธีการจัดกิจกรรมที่จะช่วยผู้เรียนสนุกสนาน แปลกใหม่และน่าสนใจ นำไปสู่การพัฒนาการด้านต่าง ๆ และสามารถแก้ไขปัญหาผู้เรียนได้
  4. มีการให้ข้อมูลสารสนเทศที่ทันสมัยเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย
  5. มีการประสานสัมพันธ์กับผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอ ต่อเนื่องและหลากหลายรูปแบบ เน้นการร่วมกันพัฒนาผู้เรียน
  6. มีการจัดโครงการ/กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างหลากหลายตามสภาพปัญหา และความต้องการความสนใจของผู้เรียน
  7. มีการจัดกิจกรรมที่อาศัยกระบวนการกลุ่มทางจิตวิทยา และการแนะแนวในการพัฒนาผู้เรียน
  8. มีการจัดกิจกรรมทั้งในและนอกเวลาเรียน ให้ครูและผู้เรียนได้คุ้นเคยใกล้ชิดกัน
- สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย (2546 : 6) ให้แนวทางการจัดกิจกรรมแนะแนวไว้ว่าการแนะแนวต้องมีการสำรวจนักเรียนเป็นรายเป็นบุคคล บริการสนเทศ บริการให้คำปรึกษา บริการจัดวางตัวบุคคล และบริการติดตามผล มีรายละเอียดดังนี้

1. บริการสำรวจนักเรียนเป็นรายบุคคล (Individual inventory service) เป็นงานที่เกี่ยวกับการศึกษารายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับตัวนักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อทราบความสนใจ ความถนัด ความสามารถ เจตคติ ลักษณะนิสัย อารมณ์ ฯลฯ พร้อมทั้งสิ่งแวดล้อมของนักเรียน เช่น สภาพความสัมพันธ์ของสมาชิกภายในบ้าน อาชีพ ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้ครูได้รู้จักนักเรียนและนักเรียนได้รู้จักตนเองมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ การบริการสำรวจ

นักเรียนรายบุคคล มีเครื่องมือและวิธีการต่าง ๆ เช่น การสังเกตการสัมภาษณ์ การทดสอบ การใช้แบบสอบถาม การเขียนอัตชีวประวัติ การทำสังคมมิติ บันทึกประจำวันการเยี่ยมบ้าน ระเบียบพฤติกรรม ระเบียบสะสม สมุดรายงานประจำตัวนักเรียน แบบทดสอบทางสติปัญญา แบบทดสอบความถนัด แบบทดสอบความสนใจ แบบทดสอบบุคลิกภาพ การศึกษารายกรณี เป็นต้น

2. บริการสนเทศ (Information service) เป็นงานเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารความรู้ไปยังกลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนโดยตรงเพื่อให้นักเรียนได้นำความรู้ ความเข้าใจเหล่านั้นไปใช้พิจารณาและตัดสินใจเลือกแนวทางการศึกษา การประกอบอาชีพ และการเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงบุคลิกภาพได้อย่างเหมาะสมตามอัตภาพที่เป็นจริงของสังคม ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารความรู้ให้แก่นักเรียนหรือการให้บริการสนเทศนั้น มีวิธีการและกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การจัดป้ายนิเทศ จัดนิทรรศการ การแจกเอกสาร การสาธิต การจัดทำหนังสือคู่มือนักเรียน การจัดวันอาชีพ การบรรยาย การอภิปราย การแสดงบทบาทสมมติ การจัดรายการเสียงตามสาย การจัดฉายวีดิทัศน์ การปฐมนิเทศ การจัดกิจกรรมโฮมรูม การศึกษานอกสถานศึกษา การสอนกิจกรรมแนะแนว การปัจฉิมนิเทศ เป็นต้น

3. บริการให้คำปรึกษา (Counseling service) เป็นงานที่ช่วยให้นักเรียนเข้าใจตนเองและสิ่งแวดล้อม แล้วนำไปสู่การป้องกันปัญหา ตัดสินใจแก้ไขปัญหา หรือพัฒนาสิ่งที่ตนเองปรารถนาได้อย่างเหมาะสม การให้คำปรึกษาใช้วิธีการสนทนอย่างมีหลักการระหว่างครูกับนักเรียนที่มาขอคำปรึกษา ครูที่ทำหน้าที่ให้คำปรึกษานั้น จะต้องใช้ความรู้ความสามารถที่ผ่านการอบรมฝึกฝนเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาดีพอสมควร จึงจะสามารถช่วยชี้แนะให้นักเรียนมองเห็นแนวทางการตัดสินใจของตนเองได้ ทางโรงเรียนได้จัดห้องให้คำปรึกษาเป็นพิเศษ (counseling room) ที่มีลักษณะมิดชิด มีบรรยากาศเป็นกันเอง อันเป็นสิ่งจูงใจให้นักเรียนไปขอคำปรึกษาเสมอ การให้คำปรึกษา มี 2 ประเภท ได้แก่ การให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล และการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม

4. บริการจัดวางตัวบุคคล (Placement service) เป็นงานที่ช่วยให้นักเรียนได้ตัดสินใจดำเนินการตามแผนที่ได้วางไว้ได้อย่างเหมาะสมกับความสามารถ ความถนัด ความสนใจ ตลอดจนการจัดให้การช่วยเหลือได้อย่างเหมาะสมกับความต้องการ กิจกรรมสำหรับบริการจัดวางตัวบุคคล ที่โรงเรียนควรจัดให้แก่ นักเรียน เช่น การเลือกวิชาเรียนของนักเรียน การให้ทุนการศึกษา การจัดนักเรียนเข้าชุมนุมที่น่าสนใจ การจัดนักเรียนเลือกกิจกรรม การจัดหางานให้นักเรียนทำในระหว่างปิดภาคเรียน หรือยามว่าง การส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระของนักเรียน เป็นต้น

5. บริการติดตามผล (Follow-up service) เป็นงานที่เกิดตามหลังจากการดำเนินการใด ๆ หนึ่งสิ้นสุดลง เพื่อให้ทราบผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานต่าง ๆ ตามโครงการ แล้วนำมาติดตามผลวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการช่วยให้

นักเรียนแต่ละคนสามารถแก้ไขปัญหา และปรับปรุงตนเองในด้านต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม และเพื่อนำข้อมูลที่ได้มานั้นไปใช้ประเมินผลการดำเนินงานแนะแนว และงานอื่น ๆ ของโรงเรียน เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการติดตามผล เช่น การสำรวจ การสอบถาม ไปรษณียบัตร การสัมภาษณ์ เป็นต้น งานประเมินผลมีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อพิจารณาถึงผลที่เกิดจากการดำเนินโครงการแนะแนวว่ามีคุณค่าและประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด ทั้งนี้เพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุงบริการแนะแนวต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมแนะแนวทั้ง 5 งานนั้น มีจุดมุ่งหมายและวิธีการดังตารางที่ 1

ตาราง 1 จุดมุ่งหมายและวิธีการของบริการแนะแนว

บริการ	จุดมุ่งหมาย	วิธีการ
1. บริการสำรวจนักเรียนเป็นรายบุคคล	เพื่อรู้จักนักเรียนทุกด้าน	สังเกต สัมภาษณ์ สอบถาม ทดสอบ อัดชีวประวัติ ระเบียบวาระ สดสม การศึกษานักเรียนเป็นรายบุคคล ฯลฯ
2. บริการสนเทศ	เพื่อให้ข่าวสารความรู้ที่จำเป็นแก่นักเรียนเกี่ยวกับการศึกษา อาชีพ และการพัฒนาบุคลิกภาพ	ปฐมนิเทศ ปัจฉิมนิเทศ โฮมรูม บรรยาย ป้ายสนเทศ นิทรรศการ อภิปราย ทักษะศึกษา ฯลฯ
3. การให้คำปรึกษา	เพื่อให้สามารถตัดสินใจและแก้ปัญหาด้วยตนเอง	ให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคลและให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม
4. บริการจัดวางตัวบุคคล	เพื่อให้นักเรียนได้รับการช่วยเหลือแก้ไขหรือมีการฝึกฝนให้มีประสบการณ์ที่เหมาะสมแก่กรณี	จัดทุนการศึกษา สอนซ่อมเสริม จัดนักเรียนเลือกวิชาเรียน จัดบริการฝึกงานและหางานทำ ให้
5. การบริการติดตามผล	เพื่อติดตามผลงานแต่ละด้านและพัฒนาการของนักเรียน	สังเกต สัมภาษณ์ สอบถาม ทดสอบ จดหมายติดต่อ ฯลฯ วิเคราะห์และประมวลผล

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

43

การจัดบริการแนะแนวใน 5 บริการนี้ ทางโรงเรียนได้ยึดหลักการจัดบริการแนะแนวให้ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน คือ

1. การบริการแนะแนวการศึกษาต่อ (Educational guidance)
2. การบริการแนะแนวอาชีพ (Vocational guidance)
3. การบริการแนะแนวส่วนตัวและสังคม (Personal-Social guidance)

ปัจจุบันสถานศึกษาขั้นพื้นฐานใช้แนวทางการจัดกิจกรรมแนะแนว ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งจำแนกออกเป็น 8 กิจกรรม ดังนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการ ความสนใจ ธรรมชาติของผู้เรียน
  - 1.1 การศึกษาวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการ ความสนใจ และธรรมชาติของผู้เรียน
  - 1.2 ความต้องการของผู้ปกครองและชุมชน : การเตรียมผู้เรียนเพื่อสอบเข้าเรียนต่อ
  - 1.3 ความต้องการและความสนใจของผู้เรียน : กิจกรรมการทำงานอาชีพ
  - 1.4 ธรรมชาติของผู้เรียน : โรงเรียนมีผู้เรียน 3 ช่วงชั้น มีพัฒนาการแตกต่างตามวัย ตั้งแต่วัยเด็กจนถึงวัยรุ่น
2. วิเคราะห์สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ วิสัยทัศน์ของสถานศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูลของผู้เรียนเป็นรายบุคคล
  - 2.1 วิสัยทัศน์สถานศึกษา
  - 2.2 ข้อมูลผู้เรียน (จุดที่ควรพัฒนา)
  - 2.3 สมรรถนะสำคัญ
  - 2.4 คุณลักษณะอันพึงประสงค์
3. กำหนดสัดส่วนของกิจกรรมแนะแนวให้ครอบคลุมด้านการศึกษา ด้านอาชีพ ด้านส่วนตัวและสังคม โดยยึดสภาพปัญหา ความต้องการ ความสนใจ ตลอดจนธรรมชาติของผู้เรียน และเป้าหมายของสถานศึกษา โดยครู ผู้ปกครอง และผู้เรียนมีส่วนร่วม
4. กำหนดวัตถุประสงค์การจัดกิจกรรมแนะแนวของสถานศึกษา เป็นระดับการศึกษา และชั้นปี
5. ออกแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวประกอบด้วย ชื่อกิจกรรม วัตถุประสงค์ พฤติกรรมผู้เรียน หลักฐานการทำกิจกรรม วิธีการจัดกิจกรรม วิธีการประเมินผล ภาคเรียน และจำนวนเวลาที่จัดกิจกรรมแนะแนว

6. จัดทำแผนการจัดกิจกรรมแนะแนวรายชั่วโมง ประกอบด้วย ชื่อกิจกรรม เวลา วัตถุประสงค์ สาระสำคัญ ชิงงาน/ภาระงาน วิธีการจัดกิจกรรม สื่อ/อุปกรณ์ และการประเมินผล
7. จัดกิจกรรมแนะแนวตามแผนการจัดกิจกรรมแนะแนว และประเมินผลการจัดกิจกรรมแนะแนว

8. ประเมินเพื่อตัดสินผลกิจกรรมแนะแนว และสรุปรายงาน

การประเมินกิจกรรมแนะแนว มี 2 ลักษณะ คือ

ลักษณะที่ 1 การประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน อาจประเมินได้จากครู นักเรียน และผู้ปกครอง โดย 1) ครูผู้จัดกิจกรรมรับผิดชอบในการวางแผนการประเมิน การดำเนินการประเมิน นำผลการประเมินไปพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง และรายงานผลการดำเนินงานให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ 2) ผู้เรียนอาจมีส่วนร่วมในการวางแผนการประเมินตนเองและเพื่อน 3) ผู้ปกครองอาจมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นในการประเมิน ประเมินผลการพัฒนาผู้เรียน โดยประสานร่วมมือกับครูผู้จัดกิจกรรม

ลักษณะที่ 2 การประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียน ครูผู้จัดกิจกรรมตรวจสอบเวลาการเข้าร่วมกิจกรรม และประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรมด้วยวิธีการที่หลากหลาย ตัดสินผลการประเมินเป็น “ผ่าน” และ “ไม่ผ่าน” ดังนี้ 1) ผ่าน หมายถึง ผู้เรียนมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรม ปฏิบัติกิจกรรมและมีผลงาน/ชิ้นงาน/คุณลักษณะตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด 2) ไม่ผ่าน หมายถึง ผู้เรียนมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมไม่ครบตามเกณฑ์ หรือไม่ผ่านการปฏิบัติกิจกรรม หรือมีผลงาน/ชิ้นงาน/คุณลักษณะไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

พอสรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมแนะแนว หมายถึง กระบวนการที่ช่วยเหลือให้นักเรียนรู้จักตนเองในด้านของความชอบ ความสนใจ ความถนัด ความสามารถ บุคลิกภาพ ค่านิยม รวมทั้งการมีเจตคติที่ดีต่อการทำงานการประกอบอาชีพ ได้เรียนรู้โลกของอาชีพอย่างกว้างขวางรู้วิธีวางแผน ฝึกฝนนิสัย ค่านิยม ทักษะและประสบการณ์ในอาชีพ รู้จักเตรียมตัวสำหรับประกอบอาชีพรวมทั้งรู้วิธีการปรับปรุงตนเองเพื่อความสำเร็จในการประกอบอาชีพ ตลอดจนสามารถตัดสินใจเลือกอาชีพอย่างเฉลียวฉลาดเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม ความถนัด บุคลิกภาพ และความต้องการของตนเอง ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันอย่างชัดเจนว่าอาชีพคือชีวิต คือเป้าหมายสูงสุดของชีวิต คือความสำเร็จ และคือความสุข คนที่ประกอบอาชีพตรงตามความถนัด ความต้องการและประสบความสำเร็จเป็นที่ยอมรับของหน่วยงานสังคม ย่อมแสดงว่าคนนั้นบรรลุเป้าหมายสูงสุดของชีวิต ทำให้มีความภาคภูมิใจและมีความสุข ดังนั้นกระบวนการจัดคนให้เหมาะสมกับงานรวมทั้งการเสริมสร้างเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการทำงาน หรือการแนะแนวอาชีพจึงจำเป็นต้องยึดหลักการสำคัญ

6. สภาพปัจจุบันของการแนะแนวของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 มีจำนวนสถานศึกษาทั้งหมด 499 โรงเรียน มีนโยบายเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการตระหนักถึงความสำคัญของการแนะแนว กับพฤติกรรมกรรมการบริหารกิจกรรมแนะแนวของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 ดังนี้

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 มีนโยบายการบริหารงานวิชาการ คือ 1) การพัฒนาหลักสูตร 2) การพัฒนากระบวนการเรียนการสอน 3) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ 4) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 5) การพัฒนาสื่อนวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 6) การแนะแนวการศึกษา 7) การนิเทศการศึกษา 8) การประเมินผลการเรียน 9) การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน 10) การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน ส่วนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 มีนโยบายการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน คือ 1) การพัฒนาหลักสูตร 2) การพัฒนากระบวนการเรียนการสอน 3) การประเมินผลการเทียบโอน 4) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ 5) การพัฒนาสื่อนวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 6) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 7) การนิเทศการศึกษา 8) การแนะแนวการศึกษา 9) การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน

ทั้งนี้กล่าวโดยสรุปได้ว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 มีเรื่องการแนะแนวการศึกษาอยู่ในแนวนโยบายหลักที่ต้องปฏิบัติเหมือนกัน นอกจากนี้ยังให้สถานศึกษาบริหารจัดการตามแนวทางการปฏิบัติ ของคู่มือแนวการจัดการจัดกิจกรรมแนะแนว ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามความเหมาะสมของสภาพบริบทของสถานศึกษา

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

7.1 งานวิจัยในประเทศ

อุบล นิ่มนวน (2545 : บทคัดย่อ) ศึกษาพฤติกรรมกรรมการบริหารสถานศึกษาที่สัมพันธ์กับการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าพฤติกรรมกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และพฤติกรรมกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความสัมพันธ์กันทุกด้าน

กรรณิการ์ โภคาพาณิชย์ (2546 : 66-67) ได้ศึกษาเจตคติต่อการจัดการบริการแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จังหวัดอุดรธานี ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูแนะแนว และนักเรียน จำนวน 619 คน พบว่า

1. ผู้บริหารและครูแนะแนวมีเจตคติต่อการบริการแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับดีมาก 1 ด้าน และอยู่ในระดับดี 5 ด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ด้านบริการให้คำปรึกษา รองลงมาได้แก่ ด้านความสำคัญของบริการแนะแนว ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ ด้านบริการติดตามและประเมินผลการแนะแนว เมื่อพิจารณาตามสภาพพบว่า

1.1 ผู้บริหารมีเจตคติต่อการบริการแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับดีมาก 2 ด้าน และอยู่ในระดับดี 4 ด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ด้านบริการให้คำปรึกษา รองลงมาได้แก่ ความสำคัญของบริการแนะแนว ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ ด้านบริการสำรวจและรวบรวมข้อมูลนักเรียน

1.2 ครูแนะแนวมีเจตคติต่อการบริการแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับดี ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ด้านบริการให้คำปรึกษา รองลงมาได้แก่ ด้านความสำคัญของบริการแนะแนว ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ ด้านบริการติดตามและประเมินผลแนะแนว

1.3 นักเรียนมีเจตคติต่อการบริการแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับดี ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ด้านบริการจัดวางตัวบุคคล และด้านบริการติดตามและประเมินผลแนะแนว รองลงมาได้แก่ ด้านบริการสนเทศ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ ด้านบริการสำรวจและรวบรวมข้อมูลนักเรียน

2. ผู้บริหารมีเจตคติต่อการแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยรวมและรายด้านทั้ง 6 ด้าน สูงกว่าครูแนะแนวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยรวมแล้วในด้านการบริหารและการจัดการ หากมีการบริหารและการจัดการที่ดีแล้ว เช่น ด้านการให้บริการแนะแนว ด้านการบริการให้คำปรึกษาแนะนำ ตลอดจนด้านอื่น ๆ จะช่วยส่งผลให้การดำเนินงานในด้านต่าง ๆ มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

นิภาพร พลหงษ์ (2546 : 32) ได้ศึกษาผลการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยม เพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ปี พ.ศ.2546 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว จำนวน 30 คน พบว่าเมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมก้าวร้าวในชั้นเรียน ของนักเรียนในกลุ่มตัวอย่างหลังการให้คำปรึกษาแล้ว ปรากฏว่าพฤติกรรมของนักเรียนลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

อัจฉริยา นามวิชัย (2546 : 83) ได้ค้นคว้าเรื่องการพัฒนาบุคลากรด้านการแนะแนว โดยใช้วิธีการวิจัยปฏิบัติการตามแนวคิดของเคมมิส และแมคทาเกิร์ต (Kemmis & Mctaggart) ทั้ง 2 รอบ พบว่ากลุ่มเป้าหมายมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองในการแนะแนวเพิ่มมากขึ้น

จิตติพงษ์ ไพลกลาง (2547 : 111-112) ที่ได้ทำการศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานแนะแนวด้านการให้คำปรึกษา โรงเรียนโนนไทยคุรุอุปถัมภ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาค้นคว้า พบว่าสภาพปัจจุบันการดำเนินงาน และปัญหาที่พบในการพัฒนางานแนะแนว คือ เจตคติต่อการรับบริการคำปรึกษา นักเรียนไม่สนใจและไม่เห็นความสำคัญของการรับบริการคำปรึกษา สาเหตุเกิดจากครูและผู้ปกครองนักเรียนขาดความรู้ขาดทักษะความสามารถในการให้คำปรึกษาที่ถูกต้อง และไม่มีห้องบริการให้คำปรึกษาเป็นสัดส่วน จึงประชุมร่วมกันหากลยุทธ์ดำเนินการในวงรอบที่ 1 โดยการแนะแนวนักเรียนตามกรอบการศึกษาค้นคว้า จำนวน 4 ฐาน คือ (1) ฐานการให้คำปรึกษาด้านการเรียน (2) ฐานการให้คำปรึกษาด้านการศึกษาต่อและอาชีพ (3) ฐานการให้คำปรึกษาด้านส่วนตัวและสังคม (4) ฐานการจัดบริการแนะแนวและการพัฒนาทักษะ การให้คำปรึกษากลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าทั้ง 2 กลยุทธ์บรรลุผลการพัฒนา เพราะนักเรียนเข้าใจความถนัดและความสามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง และผู้ร่วมศึกษาค้นคว้ามี่มีความรู้ความเข้าใจและมีทักษะในการให้คำปรึกษาที่ถูกต้อง ส่วนการแนะแนวผู้ปกครองนักเรียนและการจัดศูนย์แนะแนวยังไม่บรรลุผลเพราะผู้ปกครองยังขาดทักษะและความมั่นใจ ศูนย์แนะแนวยังขาดสื่อและอุปกรณ์ไม่พร้อมในการให้บริการ และในการดำเนินการในวงรอบที่ 2 ใช้กลยุทธ์การแนะแนวการศึกษาต่อสำหรับผู้ปกครอง และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3, 6 และการเยี่ยมบ้านผู้ปกครองนักเรียนทั้ง 2 กลยุทธ์บรรลุผล เพราะผู้ปกครองและนักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะการให้คำปรึกษาด้านการเรียน การให้คำปรึกษาด้านการศึกษาต่อและอาชีพ การให้คำปรึกษาด้านส่วนตัวและสังคมมากขึ้น ส่วนกลยุทธ์การจัดศูนย์แนะแนว ยังไม่บรรลุผลเพราะขาดวัสดุอุปกรณ์และสื่อที่ทันสมัยซึ่งต้องพัฒนาอย่างต่อเนื่องต่อไป

ยงยุทธ พรหมทา (2547 : 117-119) ได้ศึกษาพัฒนาระบบสารสนเทศฝ่ายบริการงานแนะแนวในโรงเรียนกุสิงห์ประชาเสริมวิทย์ อำเภอกุสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ พบว่ามีปัญหาเกี่ยวกับการจัดระบบสารสนเทศงานแนะแนวยังขาดความถูกต้องไม่เป็นปัจจุบัน การจัดเก็บไม่เป็นระบบทำให้เกิดความยุ่งยาก เสียเวลาในการตรวจสอบและค้นหาเกิดความล่าช้าไม่ทันเหตุการณ์ การพัฒนาระบบสารสนเทศฝ่ายบริการงานแนะแนว โรงเรียนกุสิงห์ประชาเสริมวิทย์ อำเภอกุสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ ตามกรอบงานแนะแนวทั้ง 5 ด้าน โดยใช้หลักการดำเนินการพัฒนาด้วยกระบวนการวิจัยปฏิบัติการช่วยให้บรรลุเป้าหมายของการพัฒนาระบบคือ เกิดความสะดวกรวดเร็วถูกต้องเป็นปัจจุบัน

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

ในการปฏิบัติงานมากขึ้น ยังมีจุดอ่อนคือ ความสมบูรณ์ของฐานข้อมูลยังไม่หลากหลายตามกรอบงานแนะแนวทั้ง 5 ด้าน เพื่อเป็นการพัฒนาให้เกิดความต่อเนื่อง ควรแต่งตั้งเจ้าหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงเพื่อจัดเก็บรวบรวมข้อมูลและเปลี่ยนแปลงข้อมูลในแฟ้มต่าง ๆ ให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ เพื่อสนองความต้องการของผู้ใช้ข้อมูล

ทศพร ภูษารธรรม (2547 : 103-112) ได้ศึกษาการพัฒนางานบริการแนะแนวในโรงเรียนท่าขอนยางพิทยาคม อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่าการดำเนินงานบริการแนะแนวของโรงเรียนท่าขอนยางพิทยาคมมีปัญหาเกี่ยวกับครูขาดความรู้ความเข้าใจ ความสามารถและทักษะประสบการณ์ในการดำเนินงานบริการสนเทศและบริการให้คำปรึกษา ทำให้นักเรียนไม่เห็นความสำคัญของการแนะแนว และมาใช้บริการแนะแนวทั้งบริการสนเทศและบริการให้คำปรึกษาค่อนข้างน้อย โดยมักจะแก้ปัญหาด้วยตนเองทำให้ผิดพลาดได้ง่าย ผลการวิจัยพบว่า การใช้กลยุทธ์การศึกษาดูงาน การประชุมวิชาการและการดำเนินงานแนะแนว ทำให้บริการสนเทศมีการจัดทำเอกสารเพิ่มเติม เพื่อประชาสัมพันธ์และให้ความรู้ด้านการเรียนการศึกษาต่อและอาชีพ และด้านส่วนตัวและสังคม มีการประชาสัมพันธ์ทางเสียงตามสาย มีป้ายนิเทศที่มีข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์ถูกต้องสะดวกในการสืบค้น ส่วนบริการให้คำปรึกษา มีการจัดทำเอกสารเพิ่มเติม เพื่อให้มีความรู้ด้านการเรียนการศึกษาต่อและอาชีพ และด้านส่วนตัวและสังคม จัดทำแบบฟอร์มแบบบันทึกทะเบียนผู้ขอรับบริการคำปรึกษาที่มีข้อมูลสมบูรณ์ครบถ้วนถูกต้อง จัดเก็บเป็นระบบ จัดทำป้ายนิเทศและห้องบริการให้คำปรึกษาเพื่อเป็นสัดส่วน ทำให้นักเรียนมีความมั่นใจมีความไว้วางใจศรัทธาเชื่อมั่นในบริการและเข้าไปใช้บริการมากขึ้น

อุทัย โยชน์เมืองไพร (2548 : 205-216) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานแนะแนวด้านบุคลิกภาพ โรงเรียนบ้านห้วยทราย อำเภอเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าการให้บริการแนะแนวด้านบุคลิกภาพของโรงเรียนมีคุณภาพและประสิทธิภาพ สามารถให้บริการสะดวกรวดเร็วเพิ่มมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการคัดกรองและแยกกลุ่มข้อมูลนักเรียน เพื่อการให้บริการด้านต่าง ๆ คือ บริการให้คำปรึกษา การบริการสารสนเทศเพื่อการพัฒนาบุคลิกภาพ การจัดวางตัวบุคคลเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพ รวมไปถึงการบริการติดตามประเมินผลด้านบุคลิกภาพ ซึ่งต้องอาศัยข้อมูลรายบุคคลที่ผ่านการวิเคราะห์และคัดแยกกลุ่ม สามารถดำเนินการได้เป็นปัจจุบัน

สมชาย นุ่มตุม (2548 : 134-144) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานแนะแนวภายในโรงเรียนบ้านกุดจับ อำเภอกุดจับ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 4 พบว่าก่อนการดำเนินการพัฒนาครูยังขาดความรู้ความเข้าใจขั้นตอนในการดำเนินงาน คือ ไม่มีการเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนให้เป็นระบบ ข้อมูลไม่เพียงพอ ขาดการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียน ไม่มีข้อมูลนักเรียนในการให้คำปรึกษาหลังการดำเนินงานพัฒนาโดยการปฏิบัติการ (Action research) 4 ขั้นตอน

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

ด้วยเครื่องมือ และใช้กลยุทธ์การสร้างสายสัมพันธ์ที่ดี (Establish rapport) ครุ่นาคู่มือไปใช้กับนักเรียนแบบมีส่วนร่วม กลยุทธ์การให้เด็กเข้าใจตนเอง (Self understand) การวางแผนการปฏิบัติ และติดตาม ส่งผลให้นักเรียนมีความสนใจสนุกสนานเข้าร่วมกิจกรรมเป็นอย่างดี และมาใช้บริการให้คำปรึกษาจากครูมากขึ้น

เสาวนีย์ พุดเพราะ (2548 : 136-147) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานแนะแนวโรงเรียนบ้านหนองหญ้ารั้งกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 1 พบว่าก่อนการดำเนินการพัฒนาการดำเนินงานแนะแนวในโรงเรียนบ้านหนองหญ้ารั้งกา ไม่ได้จัดตามองค์ประกอบและดำเนินงานไม่ครบสมบูรณ์ เนื่องจากปัจจัยหลายด้าน คือ ด้านบุคลากรที่ขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ระบบงานไม่ชัดเจน และความไม่พร้อมด้านการจัดการ หลังจากได้ดำเนินการพัฒนาโดยใช้กลยุทธ์การฝึกอบรมทำให้ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้ามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานแนะแนวเพิ่มมากขึ้น สามารถดำเนินงานได้ครบทุกขั้นตอน และกลยุทธ์การนิเทศติดตาม ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้านำความรู้ความเข้าใจไปดำเนินการแนะแนวให้กับนักเรียนได้เป็นอย่างดี ส่งผลให้นักเรียนเป็นคนดีมีความสุขในการดำรงชีวิตในปัจจุบัน

สถานุ ชะอบรมย์ (2548 : 158-166) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานแนะแนวโรงเรียนมหิตลอนุสรณ์ (สันติภาพพัฒนา) กิ่งอำเภอบ้านด่าน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุขิรัมย์ เขต 1 พบว่ามีการปรับปรุงการบริหารจัดการสายงานแนะแนว โดยการกระจายอำนาจความรับผิดชอบ คือ มีผู้รับผิดชอบด้านการสำรวจรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล 1 คน มีผู้รับผิดชอบงานบริการสนเทศด้านการจัดปฐมนิเทศ จัดป้ายนิเทศ เผยแพร่ข่าวสาร ปัจฉิมนิเทศและควบคุมดูแลการใช้สารสนเทศของที่ปรึกษาและครูประจำวิชา ครูแนะแนวจัดบริการสนเทศนอกห้องเรียนในรูปแบบการประชาสัมพันธ์ข่าวสาร ครูที่ปรึกษาดำเนินการจัดกิจกรรมแนะแนว ในชั้นเรียนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาให้นักเรียนได้รับข้อมูลด้านการศึกษาอาชีพ และข้อมูลพัฒนาส่วนตัว มีบุคลากรรับผิดชอบบริการให้คำปรึกษา 1 คน มีบุคลากรรับผิดชอบบริการจัดวางตัวนักเรียนเกี่ยวกับทุนการศึกษา การส่งต่อตัวนักเรียน จำนวน 1 คน มีบุคลากรรับผิดชอบงานบริการติดตามประเมินผลนักเรียน 1 คน โดยทั้งหมดมีการประสานงานในการทำงานแบบเป็นทีม

วิระศักดิ์ ราตรี (2548 : 134-144) ได้ศึกษาการพัฒนาบุคลากรด้านการจัดกิจกรรมแนะแนวโรงเรียนบ้านหนองคูพัฒนา อำเภอบระโคนชัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุขิรัมย์ เขต 2 พบว่าการพัฒนาบุคลากรด้านการจัดกิจกรรมแนะแนวโรงเรียนบ้านหนองคูพัฒนา ตามกรอบการศึกษา 9 กิจกรรม ประกอบด้วย การรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การให้คำปรึกษา การพัฒนาระบบข้อมูล การประสานงานกับผู้ปกครอง การประสานงานกับผู้เกี่ยวข้อง ทั้งภายในภายนอกสถานศึกษา การจัดกิจกรรมทั้งภายในภายนอกห้องเรียนการจัดบริการต่าง ๆ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

และการติดตามประเมินผล กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้ามีความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมแนะแนวมากขึ้น จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติงาน จากเดิมที่ไม่มีการจัดกิจกรรมแนะแนว สามารถดำเนินการได้ตามกระบวนการขั้นตอนอย่างครบถ้วนและเป็นระบบ ส่งผลให้นักเรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม คือ สนใจการเรียนรู้มากขึ้นเข้ากิจกรรมในโรงเรียนมากยิ่งขึ้น

ประสิทธิ์ ภูครองหิน (2547 : 13-14) ได้ศึกษาการพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมแนะแนว นักเรียนโรงเรียนยางตลาดวิทยาคาร อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าผลการพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมแนะแนวนักเรียนโดยการใช้กลยุทธ์ทั้ง 4 ประการ ได้แก่ การอบรมปฏิบัติการ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการจัดกิจกรรมแนะแนว การนิเทศการจัดกิจกรรมแนะแนว การใช้กระบวนการบริหารการจัดกิจกรรมแนะแนวนักเรียนของโรงเรียนบ้านยางตลาดวิทยาคาร ทำให้ครูเข้าใจขอบข่ายการจัดกิจกรรมมีแผนการจัดกิจกรรมแนะแนว และสามารถจัดกิจกรรมแนะแนวได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการวัดผลและประเมินผลนักเรียนได้อย่างเหมาะสมถูกต้อง ทำให้นักเรียนได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพ ซึ่งสภาพก่อนการพัฒนาครูผู้จัดกิจกรรมแนะแนวครูไม่มีความรู้ความเข้าใจขอบข่ายเนื้อหาที่ใช้จัดกิจกรรมแนะแนว ไม่มีแผนไม่มีการประเมินผลที่ชัดเจน

สมาน อุ่นวงศ์ (2548 : 89-90) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานแนะแนว โรงเรียนนิคมสร้างตนเอง 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ผลการศึกษาพบว่างานบริการติดตามและประเมินผล ครูไม่ได้ดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรมไม่มีการปรับปรุงและพัฒนาทำให้การจัดกิจกรรมด้านการแนะแนวไม่มีเป้าหมาย

ปัญญา กุลแก้ว (2548 : 148-158) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาระบบสารสนเทศงานแนะแนว โรงเรียนละหานทรายรัชดาภิเษก อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่าปัญหาในการพัฒนาระบบสารสนเทศงานแนะแนวของโรงเรียนละหานทรายรัชดาภิเษก ครูแนะแนวขาดความรู้ความเข้าใจขาดการให้ความสำคัญกับระบบสารสนเทศ ข้อมูลที่มีไม่ได้บันทึกไว้ในคอมพิวเตอร์ ทั้งนี้เพราะครูขาดความชำนาญในการใช้สื่อเทคโนโลยี การพัฒนาระบบสารสนเทศงานแนะแนว ผลการวิจัยพบว่าการใช้กลยุทธ์ในการพัฒนา 3 กลยุทธ์ คือ การประชุมปฏิบัติการ การศึกษาดูงานและการอบรม ทำให้กลุ่มผู้ร่วมศึกษามีความรู้ความเข้าใจ และเกิดทักษะในการใช้โปรแกรมงานแนะแนวเป็นอย่างดี โปรแกรมงานแนะแนวมีความสมบูรณ์ สามารถเก็บข้อมูลได้ถูกต้องมีความเป็นปัจจุบัน วิเคราะห์และประมวลผลออกมาได้ และสามารถที่จะสืบค้นข้อมูลได้ด้วยตนเอง โปรแกรมงานแนะแนวมีความสมบูรณ์ครอบคลุมงานแนะแนวเป็นอย่างดี

อภิรักษ์ ชูติมาศ (2549 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องตัวแบบความสัมพันธ์ของพฤติกรรม การติดต่อสื่อสารกับประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของสถานศึกษา : กรณีเฉพาะของสถานศึกษาในจังหวัดกาญจนบุรี พบว่า (1) โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดกาญจนบุรีมีการกระทำพฤติกรรมการ

ติดต่อสื่อสารในองค์ประกอบต่าง ๆ อยู่ในระดับบ่อยครั้ง มีเพียงพฤติกรรมด้านความสามารถของ ผู้รับที่มีการกระทำในระดับบางครั้ง และพบว่าประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของสถานศึกษาอยู่ใน ระดับปานกลาง (2) องค์ประกอบของพฤติกรรมการติดต่อสื่อสารที่ทำให้เกิดประสิทธิผลในการ ปฏิบัติงานของสถานศึกษา ได้แก่ องค์ประกอบด้านช่องทางของข่าวสาร และด้านความต่อเนื่อง และความอยู่กับร่องกับรอย และ (3) องค์ประกอบด้านช่องทางของข่าวสารมีลำดับความสำคัญสูง กว่าองค์ประกอบด้านความต่อเนื่อง และความอยู่กับร่องกับรอย

พนศรา มัทธูรศ (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนการสอน ตามหลักการการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความตระหนักต่อ การเป็นพลเมืองดีของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวังชมพูวิทยาคม ผลการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยชุดการสอนและวิธีการสอน ตามหลักการใช้สมองเป็นฐาน มีค่าเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยชุดการสอนและวิธีการสอน ตามหลักการใช้สมองเป็นฐาน มีค่าเฉลี่ยการตระหนักต่อการเป็นพลเมืองดีหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

3. นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยชุดการสอนและวิธีการสอน ตามหลักการใช้สมองเป็นฐาน และกลุ่มที่ใช้ชุดการสอน มีค่าเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังการเรียนไม่แตกต่างกัน

4. นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยชุดการสอนและวิธีการสอน ตามหลักการใช้สมองเป็นฐาน และกลุ่มที่ใช้ชุดการสอน มีค่าเฉลี่ยของการตระหนักต่อการเป็น พลเมืองดีหลังการเรียนไม่แตกต่างกัน

วิโรจน์ เข้มเหล็ก (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการศึกษาความตระหนักในการป้องกัน ปัญหาเสพติดของนักเรียนโรงเรียนวังชมพูวิทยาคม ผลการศึกษาค้นคว้า

1. ผลการศึกษาระดับความตระหนักในการป้องกันปัญหาเสพติดของนักเรียน โรงเรียนวังชมพูวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1 โดยศึกษาระดับ ความตระหนักในการป้องกันปัญหาเสพติดของนักเรียน 3 ด้าน คือ ความตระหนักรู้ในตนเอง ว่ามีข้อดีในการป้องกันการชักจูงไปใช้ยาเสพติด และมีข้อด้อยที่เสี่ยงต่อการชักจูงไปใช้ยาเสพติด ความตระหนักในปัญหาที่เกิดจากการใช้ยาเสพติดของนักเรียน และความตระหนักในความเห็นใจ และเข้าใจต่อผู้ติดยาเสพติด พบว่าโดยภาพรวมนักเรียนมีความตระหนักในการป้องกันปัญหา ยาเสพติดอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าความตระหนักในปัญหาที่เกิดจากการใช้

ยาเสพติดอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ความตระหนักรู้ในตนเองว่า มีข้อดีในการป้องกันการชักจูงไปใช้ยาเสพติด และมีข้อดีที่ยังเสี่ยงต่อการชักจูงไปใช้ยาเสพติด และมีความตระหนักในความเห็นใจและเข้าใจต่อผู้ติดยาเสพติด ตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบความตระหนักในการป้องกันปัญหาเสพติดของนักเรียนโรงเรียนวังชมภูวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1 จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล พบว่านักเรียนเพศชายและเพศหญิง นักเรียนที่มีสภาพครอบครัวแตกต่างกัน และนักเรียนที่มีบิดาและมารดาที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีความตระหนักรู้ในตนเองว่า มีข้อดีในการป้องกันการชักจูงไปใช้ยาเสพติด และมีข้อดีที่ยังเสี่ยงต่อการชักจูงไปใช้ยาเสพติดไม่แตกต่างกัน การเป็นสมาชิกทูปี่นัมเบอร์วัน (To be number one) และการใช้เวลาว่างของนักเรียน จะมีความตระหนักรู้ในตนเองว่ามีข้อดีในการป้องกันการชักจูงไปใช้ยาเสพติด และมีข้อดีที่ยังเสี่ยงต่อการชักจูงไปใช้ยาเสพติด มีความตระหนักในความเห็นใจและเข้าใจต่อผู้ติดยาเสพติด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. เมื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคล พบว่ามีความสัมพันธ์กันเป็นไปตามสมมติฐาน ดังนี้

3.1 ความสัมพันธ์ระหว่างเพศ สภาพครอบครัว บุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วย อาชีพของบิดามารดา และการใช้เวลาว่างของนักเรียน ไม่มีความสัมพันธ์กับความตระหนักในการป้องกันปัญหาเสพติดของนักเรียน ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

3.2 ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับความตระหนักในปัญหาเสพติดของนักเรียน พบว่าอายุมีความสัมพันธ์กับความเห็นใจและเข้าใจต่อผู้ติดยาเสพติด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนความตระหนักรู้ในตนเองว่า มีข้อดีในการป้องกันการชักจูงไปใช้ยาเสพติด และมีข้อดีที่ยังเสี่ยงต่อการชักจูงไปใช้ยาเสพติด ความตระหนักในปัญหาที่เกิดจากการใช้ยาเสพติด และความตระหนักโดยภาพรวม ไม่มีความสัมพันธ์กัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

3.3 ความสัมพันธ์ระหว่างระดับชั้นเรียนกับความตระหนักในปัญหาเสพติดของนักเรียน พบว่ามีความสัมพันธ์กับความตระหนักในความเห็นใจและเข้าใจต่อผู้ติดยาเสพติด และความตระหนักโดยภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เป็นไปตามสมมติฐาน

3.4 ความสัมพันธ์ระหว่างเป็นสมาชิกทูปี่นัมเบอร์วัน กับความตระหนักในปัญหาเสพติดของนักเรียน พบว่ามีความสัมพันธ์กับความตระหนักในปัญหาที่เกิดจากการใช้ยาเสพติด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($r=0.082, p=0.045^*$) นั่นคือ การเป็นสมาชิกทูปี่นัมเบอร์วัน ทำให้มีความตระหนักในปัญหาที่เกิดจากการใช้ยาเสพติดมากขึ้น บางส่วนเป็นไปตามสมมติฐาน ส่วนความตระหนักรู้ในตนเองว่า มีข้อดีในการป้องกันการชักจูงไปใช้ยาเสพติด และมีข้อดี

ที่เสี่ยงต่อการชักงูไปใช้ยาเสพติด และความตระหนักโดยภาพรวมไม่มีความสัมพันธ์กัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

ทศวรรณ คงจันตรี (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความรู้และความตระหนักต่อปัญหา มลพิษของแม่น้ำบางปะกง ของนักศึกษาศาสนาบันราชภัฏราชนครินทร์ จังหวัดฉะเชิงเทรา นักศึกษาชาย และนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ของสถาบันราชภัฏราชนครินทร์ มีความรู้และความตระหนักต่อปัญหา มลพิษของแม่น้ำบางปะกงอยู่ในระดับสูง นักศึกษาแต่ละสาขาวิชามีความรู้และความตระหนักต่อปัญหา มลพิษของแม่น้ำบางปะกงอยู่ในระดับสูง ยกเว้นนักศึกษาสาขาวิชาการบริหารธุรกิจมีความรู้ เกี่ยวกับปัญหา มลพิษของแม่น้ำบางปะกงอยู่ในระดับปานกลาง

7.2 งานวิจัยต่างประเทศ

โคล (Cole. 2002 : 4138-A) ได้ศึกษากระบวนการจัดการการบริการงานแนะแนวที่ดีเยี่ยม ของบุคลากรฝ่ายที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ควรทำความเข้าใจและยึดถือปฏิบัติในบทบาทของตนเองอย่าง ต่อเนื่อง พบว่าการแนะแนวมีกระบวนการที่สำคัญที่มุ่งเน้นให้นักเรียนได้รู้จักทุกด้าน เพราะการแนะแนวเป็นสิ่งสำคัญยิ่งที่จะพัฒนาให้เด็กได้รู้จักกับตนเอง และเข้าใจตัวเองมากขึ้น ที่สำคัญ ผู้บริหารต้องมีส่วนร่วมในการคิดวางแผนการจัดให้บริการแนะแนวที่ถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ

ชานด์เลอร์ (Chandler. 2002 : 823-A) ได้ศึกษาความเข้าใจต่อสิ่งสำคัญในโรงเรียน มัธยมศึกษา จากการศึกษาพบว่าแนวคิดที่สำคัญของบทบาทผู้ให้คำปรึกษามีโครงสร้าง 6 ด้าน คือ ด้านศาสนา ด้านการบริหาร ด้านการจัดหางาน ด้านการศึกษาอาชีพ ด้านการวางแผนการศึกษา ด้านการสอนและการชี้แนะทักษะและคุณภาพของผู้ให้คำปรึกษา จะมีความจำเป็นมากต่อ ความสำเร็จ ซึ่งต้องดูแลแก้ไขปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์มีทักษะการสื่อสารที่ดี ความสามารถในการ ประเมินสถานการณ์ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อ มีทักษะและไหวพริบในการพิจารณาอารมณ์

ทีด (Teed. 2002 : 1751-A) ได้ทำการศึกษาการรู้จักภาวะทางอารมณ์และสังคมของนักเรียน จำเป็นอย่างยิ่งที่ครูผู้ให้บริการให้คำปรึกษาจะต้องทราบ เพื่อความสะดวกและประสบผลสำเร็จต่อ การปกครองชั้นเรียน พบว่าการให้คำปรึกษาเป็นการให้บริการที่ดีที่สุดและมีคุณภาพ เพราะ สามารถช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ โดยไม่ทำให้เด็กหรือนักเรียนนั้นเผชิญปัญหา อยู่เพียงคนเดียวอย่างลำพัง และที่สำคัญครูแนะแนวจริง ๆ จะต้องเข้าใจถึงวุฒิภาวะทางอารมณ์ ของเด็กแต่ละคนที่แสดงออกมาหรือที่เก็บไว้ด้วย เพราะเรื่องอารมณ์นี้สำคัญจะส่งผลต่อการให้ คำปรึกษาหรือการช่วยเหลือนักเรียน

บูลีย์ (Buley. 2003 : 4218-A) ได้ศึกษาบทบาทและผลกระทบในห้าห้องเรียนเกี่ยวกับการ สืบสวนการเรียน การศึกษาวิจัยนี้ คือ การศึกษาต่อของนักเรียนและหาแนวทางในการเรียนการสอน ที่ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง และกระตุ้นให้นักเรียนมีความเข้าใจในการศึกษาต่อ ซึ่งในการวิจัยนี้

โรงเรียนจะแบ่งแยกตามชั้น ตำรวจ บันทึกรประจำวัน ระเบียบวัดผล พบว่าผลลัพธ์ของทางโรงเรียนนั้นมีผลต่อนักเรียน คือ นักเรียนมีความต้องการศึกษาต่อและนักเรียนต้องการนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งสิ่งที่ได้นี้ ได้แก่ การทำกิจกรรมร่วมกัน การทำงาน การแลกเปลี่ยนความคิด การพูดคุย เพื่อให้เกิดความไว้วางใจในด้านจิตใจ

เยฮิน (Yuen. 2002 : 2983-A) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความเชื่อในคำปรึกษาและคำแนะนำระหว่างครูแนะแนวในฮ่องกง จุดประสงค์เพื่อทดสอบประสิทธิภาพความเชื่อและทัศนคติต่อคำปรึกษาและคำแนะนำระหว่างครูแนะแนว ประกอบด้วยการศึกษา 3 ช่วง คือ ช่วงแรกเน้นการสัมภาษณ์ ประกอบด้วยครูเสนอชื่อครูแนะแนวที่มีประสิทธิภาพ 24 คน เพื่อสำรวจแนะนำความเข้าใจของครูในการแนะนำและให้คำปรึกษา ช่วงที่ 2 ถู้อข้อมูลจากข้อมูลกลุ่มผู้วิจัยเครื่องมือที่มีแต่ดั้งเดิมสำหรับการประเมินประสิทธิภาพตนเอง ช่วงที่ 3 ผู้วิจัยนำการพัฒนาเครื่องมือใหม่ ๆ มาใช้เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพ ความเชื่อและระดับการยอมรับผลที่ได้จากการสนับสนุนความคิดเห็นครูแนะแนว ซึ่งมีการฝึกอบรมระดับสูง เพื่อเพิ่มความคาดหวังของประสิทธิภาพของการทำงาน

คอล์ดเวลล์ (Caldwell. 2003 : 1484-B) ได้วิจัยผลของการตกเป็นเหยื่อทางพฤติกรรมทางสังคมของเพื่อน และความสามารถของเด็กในการเจรจาเพื่อยุติข้อโต้แย้ง ซึ่งการศึกษานี้ได้สำรวจตัวอย่างของวัยที่ถูกกดดัน โดยเพื่อนที่ตกเป็นเหยื่อเป็นเหตุให้ผลต่อจิตวิทยาของเด็ก และการปรับตัวทางสังคมส่งผลให้มีอิทธิพลกับคุณภาพของการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของเด็ก จำนวน 206 คน (130 คู่) ได้กรอกแบบประเมินของเพื่อนที่ตกเป็นเหยื่อการกดดันทางอารมณ์ กระบวนการรับรู้ทางสังคมรวมทั้งการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเจรจา เพื่อยุติข้อโต้แย้งกับเพื่อนในกรณีที่ทำไปแล้ว เด็กที่ต้องเป็นเหยื่อแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์กว่าเด็กที่ปกติ (ตัวอย่างเช่น ความเพียงพอในการเจรจา ยุติข้อโต้แย้งและผลกระทบที่เป็นปกติ) กระบวนการซึ่งโดยประสบการณ์ที่มีภาวะการตกเป็นเหยื่อนำไปสู่ภาวะการปรับตัวที่ไม่เหมาะสม และมีความเป็นไปได้ที่จะเกิดความกดดันตอบสนองทำนองการดำเนินตนเอง ซึ่งถูกค้นพบเพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการเข้าไปสัมพันธ์ระหว่างการตกเป็นเหยื่อและการตอบโต้จากเพื่อน ๆ ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีความสำคัญต่อทางเพศ เด็กชายถูกรายงานว่ามีความกดดันทางอารมณ์มากกว่าเด็กหญิงเมื่อตกเป็นเหยื่อ และสุดท้ายทำลายบรรยากาศ (เช่นความขัดแย้งและการขาดความร่วมมือทำลายคุณภาพ) พบว่ามีส่วนสำคัญต่อการทำนายผลกระทบที่เกิดขึ้นเป็นปกติ และผลที่ปรากฏเช่นนี้ส่งเสริมให้เกิดประสบการณ์ และการพิสูจน์ผลงานทางวิทยาศาสตร์ในบริบทของความเกี่ยวพันระหว่างเพื่อนและระดับของการกดดัน และได้ทำการวิจัยความเข้าใจโดยเกิดขึ้นเป็นลำดับของแต่ละบุคคล และทำเป็นคู่สอดคล้องกับกระบวนการของการตกเป็นเหยื่อ

ไฮน์ส (Hines. 2003 : 2418-B) ได้ศึกษาความก้าวร้าวในการมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด โดยเน้นศึกษาทางพันธุกรรม เนื่องจากทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมอธิบายว่าความก้าวร้าวดังกล่าวเป็นการเรียนรู้จากสังคม และความก้าวร้าวต่อผู้ใกล้ชิดมีแนวโน้มจะเกิดในครอบครัว โดยเด็ก ๆ เรียนรู้การแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวจากการดูพ่อแม่ และจากการได้รับแรงเสริม การแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวของตนเอง แต่เดิมเชื่อว่าความรุนแรงต่อผู้ใกล้ชิดได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อม แต่สามารถได้รับอิทธิพลจากพันธุกรรมด้วย ในการศึกษาครั้งนี้ต้องการศึกษาว่าปัจจัยทางสิ่งแวดล้อมและปัจจัยด้านพันธุกรรมมีส่วนทำให้ความแตกต่างในการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวอย่างไร โดยศึกษาจากคู่แฝดจำนวน 185 คู่ การรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม จากกรณีวิเคราะห์ พบว่าความก้าวร้าวของคู่แฝดมีขึ้นร่วมกันไม่ใช่มีสิ่งแวดล้อมร่วมกัน เมื่อสอบถามความคล้ายคลึงกันทางครอบครัว พบว่าพันธุกรรมมีอิทธิพลอยู่ระหว่าง 13 – 43 % ในการทำให้เกิดความก้าวร้าวด้านร่างกาย และมีอิทธิพลอยู่ระหว่าง 22 – 42 % ในการทำให้เกิดความก้าวร้าวด้านจิตวิทยา ส่วนที่เหลือความก้าวร้าวได้รับอิทธิพลมาจากสิ่งแวดล้อม แสดงว่ามีลักษณะทางพันธุกรรมที่มีอยู่ในยีนส์ มีบทบาทต่อความก้าวร้าว

ฟานากิติ ดลาไมนิ (Dlamini. 2004 : website) ได้ศึกษาเรื่ององค์ประกอบความสัมพันธ์ของพฤติกรรมนักเรียนที่ไม่เหมาะสมในโรงเรียนมัธยมศึกษาเก็บข้อมูลจากผู้บริหาร ครู และนักเรียน พบว่าผู้บริหาร ครู และนักเรียนส่วนใหญ่เห็นพ้องกันว่า องค์ประกอบหลักที่มีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน คือ ความสัมพันธ์ที่มีระหว่างครูกับนักเรียน สัมพันธ์กับการบริหารงาน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหาร ครู และบุคคลที่เกี่ยวข้องในด้านวัย ประสบการณ์ ระดับการศึกษา ถิ่นที่อยู่ ศาสนา และการบริหารจัดการของโรงเรียน ทั้งนี้ องค์ประกอบดังกล่าวมีผลต่อพฤติกรรมไม่เหมาะสมของนักเรียน ทั้งพฤติกรรมกลุ่มและรายบุคคล นอกจากนี้ยังพบว่า การบริหารงานที่อ่อนแอมีอิทธิพลต่อสังคมวัฒนธรรม นำมาซึ่งสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ด้อยคุณภาพ

จากผลการวิจัยที่ได้ศึกษา ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการตระหนักถึงความสำคัญของการแนะแนว กับพฤติกรรมการบริหารกิจกรรมแนะแนวของผู้บริหารสถานศึกษา มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียน สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องจัดบริการแนะแนวให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของผู้เรียน โดยให้ครอบคลุมกับงานบริการแนะแนวในทุกๆ ด้าน จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ จะเห็นได้ว่ามีผู้ที่สนใจศึกษาความต้องการบริการแนะแนวของนักเรียนเป็นจำนวนมาก ที่นำทฤษฎีความต้องการของนักวิชาการหลาย ๆ ท่าน มาเป็นแนวทางในการวิจัย เพื่อให้ครอบคลุมเหมาะสมและก่อให้เกิดประโยชน์ในการวิจัยที่มีผลต่อความต้องการของผู้เรียน ในฐานะผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการตระหนักถึง

ความสำคัญของการแนะแนว กับพฤติกรรมการบริหารกิจกรรมแนะแนวของผู้บริหารสถานศึกษา ได้กำหนดการวิจัย เพื่อนำผลการวิจัยไปพัฒนาปรับปรุงการปฏิบัติงานแนะแนวในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

8. สรุปแนวคิดหลักการนำไปสู่การกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาในปัจจุบันจำเป็นต้องบริหารและจัดการศึกษา ให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ โดยใช้การแนะแนวเป็นกระบวนการสำคัญในการสร้างภูมิคุ้มกันที่มั่นคงให้กับผู้เรียน เพื่อช่วยป้องกันและแก้ไขปัญหา พร้อมทั้งส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนให้เป็นไปตามศักยภาพของแต่ละบุคคลจนถึงขีดสูงสุด ผู้วิจัยจึงต้องการที่จะศึกษาการตระหนักถึงความสำคัญของการแนะแนวของผู้บริหารสถานศึกษาว่า ส่งผลต่อพฤติกรรมการบริหารกิจกรรมแนะแนวของผู้บริหารสถานศึกษา อย่างไร และการตระหนักถึงความสำคัญของการแนะแนวกับพฤติกรรมการบริหารกิจกรรมแนะแนว มีความสัมพันธ์กันมากน้อยเพียงใด โดยตัวแปรที่ใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ได้แก่ การตระหนักถึงความสำคัญของการแนะแนว หมายถึง ระดับของความรู้สึกและ/หรือพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ที่แสดงออกให้เห็นว่ามี 1) การรับรู้ 2) การตอบสนอง 3) การเห็นคุณค่า 4) การจัดระบบคุณค่า และ 5) การสรุประบบคุณค่าที่เกี่ยวกับความสำคัญของการแนะแนว ซึ่งสามารถวัดได้ด้วยแบบสอบถามประเภทมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น กับพฤติกรรมการบริหารกิจกรรมแนะแนวของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง การแสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมครู และบุคลากรให้ปฏิบัติตามภารกิจของแนวการจัดกิจกรรมแนะแนว ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ทั้ง 8 กิจกรรม ดังนี้ 1) ศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการ ความสนใจ ธรรมชาติของผู้เรียน 2) วิเคราะห์สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ วิทยาลัยของสถานศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูลของผู้เรียนเป็นรายบุคคล 3) กำหนดสัดส่วนของกิจกรรมแนะแนวให้ครอบคลุมด้านการศึกษา ด้านอาชีพ ด้านส่วนตัวและสังคม 4) กำหนดวัตถุประสงค์การจัดกิจกรรมแนะแนวของสถานศึกษา 5) ออกแบบการจัดกิจกรรมแนะแนว 6) จัดทำแผนปฏิบัติการจัดกิจกรรมแนะแนว 7) จัดกิจกรรมแนะแนวตามแผนปฏิบัติการจัดกิจกรรมแนะแนว และประเมินผลการจัดกิจกรรมแนะแนว 8) ประเมินเพื่อตัดสินผล และสรุปรายงาน